

JULI THY

1973
X

1450

Carl L. M. M.

LORENTZEN HAR DET HELE!

STORMAGASIN

I

DAMEBEKLÆDNING

VI
MØDES
HOS

Lorentzen

Thisted
Tlf. (07) 92 2833
(fl. linier)

JUL I THY

1973

43. ÅRGANG

UDGIVET AF E. A. LAURIDSEN OG JØRGEN MILTERSEN, THISTED

Forhandles uden for Thy, Han Herred og Mors af
Danske boghandleres Kommissionsanstalt, Siljanganede 6-8, 2300 København S

JUL I THY 1973

43. ÅRGANG

Indholdsfortegnelse:

<i>Goldschmidts rejse på vestkysten af Vendsyssel og Thy</i> ved Florian Martensen-Larsen	3
<i>Med talent for livet</i> Mette Fastrup har besøgt fru Bertha Bjerregaard	7
<i>Klaus – min gode, trofaste ven</i> Barndomsminder fra Skjoldborg ved C. Brunsgaard	11
<i>Da sønderjyden Hans Peter Varming bluffede Stenbjerg</i> ved Jørgen Pedersen, Ydby	16
<i>En hund forladt på torvet i Thisted</i> ved M. E. Kristensen	20
<i>Soldat fra Hannæs slap over »den sorte død«</i> Sofus Gravesen, Kærup Holme, fortæller	23
<i>Tågedans i Thy</i> et eventyr ved Siska	26
<i>Storkene i Frøstrup</i> et virkeligt eventyr ved Mette Fastrup	27
<i>Fra det gamle album</i> Thyboers bidrag til Jul i Thy	33
<i>Året der gik</i> ved Jørgen Miltersen	49
<i>Annoncer</i>	62

Billeder og skriftlige bidrag til Jul i Thy bedes sendt til
Jørgen Miltersen, Thisted Dagblad

Forsidetegning af Carl Lundblad: Doverodde Købmandshandel
Fotos: Tage Jensen, Henning Skov, Mette Fastrup, Jørgen Miltersen m. fl.
Tegninger: Carl Lundblad, Hans Toftdahl, Mette Fastrup m. fl.

Eftertryk uden aftale ikke tilladt

Thisted Bogtrykkeri

Goldschmidt's rejse i 1865 på vestkysten af Vendsyssel og Thy

Af Florian Martensen-Larsen

Meir Goldschmidt, 1819-1887, har skrevet et par rejsebeskrivelser fra Jylland, der er noget af det bedste, der findes fra det forrige århundrede.

Der var i Meir Goldschmidts natur mange facetter, hans sind dækkede over en række modsætninger – der var ligesom hos Heine en blanding af aristokrati og demokrati, som gjorde, at han uden vanskelighed forstod alle de mennesker, han kom i berøring med. I sine »Livserindringer og Resultater« spørger han, hvori det kan ligge, at man i ungdommen kan være begejstret både for den franske revolution og for Napoleon, der satte sin jernhæl på den.

Svaret giver han selv ved at sige, at det kommer af, at man i sit inderste hjerte »hylder Geniet og Lidenskaben, hvad enten det er et Folk eller en Person, der træder frem som Geni og rejser sig i Vælde. Det er Livets Styrke og Fylde, man attraar, og det er derfor, at man holder enten med Aristokrati eller Demokrati eller endog med begge, for saa vidt de ere Personlighed og Lidenskab, men af Hjerte er ildesindet mod Bourgeoisiet, som repræsenterer Tingenes faste, daglige Gang, Erhvervelsen og Nydelsen deraf«.

På samme måde havde han det med religionen. Han var vokset op i en jødisk familie og levede en tid i en meget strengt ortodoks familie i København; men han kunne alligevel ikke

forblive i sin jødiske tro, hvor meget han end altid omfattede den med kærlighed og veneration, således som han beskrev det i den meget selvbiografiske roman »En Jøde«. På den anden side kunne han heller ikke give sig ind under kristendommen, selv om den drog ham; han skrev på sine ældre dage til Ludvig Schrøder på Askov:

»Jeg staar udenfor, under Aftenhimmelen, medens Menigheden inde i Huset synger sin Psalme, og Troesbekendelsen bliver fremsagt. I det Øjeblik siger jeg: Nu stiger Gud ned til dem derinde. Spørgsmaalet er, om Gud da ikke ogsaa er hos mig, skønt jeg er under den Lidelse, at jeg er ene.«

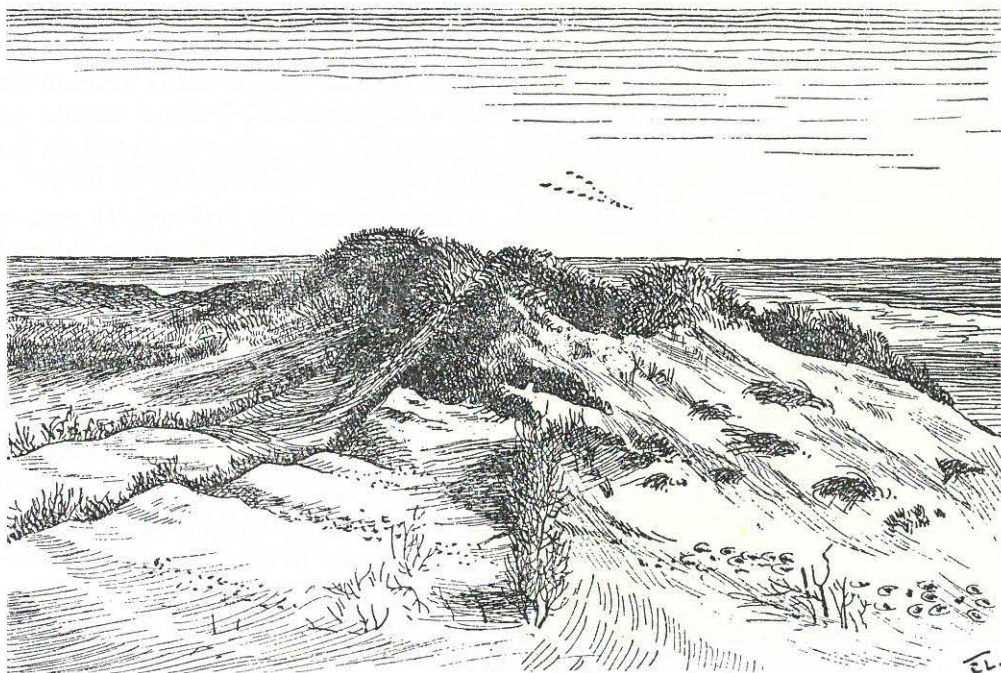

Når et menneske som han, fuldt af dirrende og urolige strenge og en sjælden begavelse, begiver sig ud på en rejse med det formål at opleve og indsuge en egn med alle dens karak-

teristika, må der næsten med nødvendighed komme noget værdifuldt ud af det. Goldschmidt var yderligere en passioneret elsker af rejser, han gjorde både mange og lange rejser over hele Europa for at tilegne sig baggrunden for den europæiske kultur, som han følte sig som våbendrager for. Og han havde – ligesom Voltaire, der i »Candide« nærmest jog sin helt hele verden rundt, inden han lod ham slå sig ned ved Marmarahavet for at dyrke sin have – en stærk tilbøjelighed til at lade sine romanpersoner rejse omkring.

Det skyldes noget af en tilfældighed, at Goldschmidt begav sig ud på sin rejse nordfjords. Han havde ganske vist i 1854 været i Aalborg og fik en meget romantisk forestilling af landet på den anden side fjorden: det forekom ham bag de tavse bakker som et eventyrland, som et Sibirien, hvor der hang

Den på éngang barske og poetisk fine klit ligger stadig ud imod havet, som den gjorde for 100 år siden, da Goldschmidt foretog sin rejse.

»novellistiske Herremænd paa Træerne og Sagn paa alle Buske«.

Det var først efter en tur til Middelhavet, hvor een havde sagt, at kysten dog lignede vestkysten af Vendsyssel, at længselen groede stærkere og stærkere i ham, så han måtte begive sig på rejsen til Vendsyssel og Thy. De dagbogsoptegnelser, han førte, blev offentliggjort på to måder, først som rejsebreve i »Illustreret Tidende«, et ugeblad, der søgte at holde læseverdenen orienteret om alt det nye, der foregik i verden, og var fortrinligt illustreret, og senere samlet og noget udvidet i en bog under titlen »Dagbog fra en Reise paa Vestkysten af Vendsyssel og Thy«, der udkom i København i 1865.

Hans forhåndsindstilling var ikke den bedste – han havde hørt beboerne omtale som et hårdt, stridbart, oprørske folk, hvis knive sad løse i skederne, og som var blevet voldsomt kuede, skønt ufuldstændigt. De levede i et trist, vildt, ufrugtbart land, vadede somme steder i sand til midt på livet, og de besøgte kun ugerne eller af folk, der kunne drikke mægtige thevandsknægte. Og selv om han senere havde fået en poetisk længsel efter landet, var han bange for, at rejsen skulle mislykkes, at han ikke i sit sind havde nøglen til landet og beboerne.

Hans frygt var imidlertid ganske ubegrundet – han blev bønørt langt ud over sin forventning og ville gerne have tilbragt to år i stedet for to måneder i de nordjyske egne.

Hvad enten det skyldes en forudfattet plan eller en tilbøjelighed, der først opstod under rejsen, kom den til at koncentrere sig om akkurat de samme egne, som Blicher 26 år tidligere havde beskrevet i sin bog »Vestlig Profil af den Cimbriske Halvø fra Hamborg til Skagen«, nemlig de mange små fiskelejer fra Skagen mod syd og den pragtfulde natur, som han fandt langs Vesterhavet, og som med dens blanding af barsk væld og poetisk fin-

hed fik en meget følsom fortolkning i hans bog.

Han beskriver blomsterne, som han finder i klitterne. Ved den yderste sandrække, i en solbeskinnet kløft fandt han en stedmoderblomst. Den så ud, som om den var vokset i en have, og som om en ukendt, venlig hånd for at overraske ham havde stukket den rød-løse stilk i sandet; den stod fast nok der som en besynderlig, gådefuld, men kærlig hilsen fra skjulte naturkræfter. Længere inde viste sig Mariæ Sengehalm, en toppet, gul blomst, der tørret yder et blødt mos.

Derefter beskriver han alle dem, der kommer bagefter, blåmunke, lyng, klokkelyng og mange andre, som han får en helt ny kærlighed til. Han føler det, som om han ude ved stranden havde fået et bad, et forglemmelsens bad:

Man husker ikke længere, at engang var selv Siciliens skønhed knap skøn nok. Baggrunden for denne fornemmelse er, at det bæres En for, at i denne tarvelige og dog ikke grumme natur kan udvikle sig en menneskeånd, der kan styrke riget.

Den lidenskab, som han i sine erindringer beskriver som det essentielle i livet, finder han herude i bundet og behersket form, hvad enten det er hos blomsterne eller hos menneskene, men måske skønnere og kraftigere end andre steder, fordi naturens væld holder den i ave.

Han aflægger et besøg ved Bulbjerg, der er en stor oplevelse for ham – han havde sjældent været ved et sted, der således fængsler een til pletten, breder glemsel over sindet og holder een beskæftiget med en både legende og alvorlig natur. Skønt der var svag vind den dag, gik der en betydelig dønning, og de dybtblå, solbeskinnede bølger slikkede snart skummende op til skyggen, snart trak de sig tilbage og viste det bratte dyb i få alens afstand. Stranden var bedækket med småsten, den ene smukkere, rundere eller ovalere end den anden, glansfuld som en ædelsten.

I Klitmøller så han på fiskerne, der fanger makrel; men mest optaget er han af en strandkontrollør, Bolvig, der ene med sin personlige kraft og ubøjelige retskaffenhed havde tvunget smuglere og strandtyve til den mest absolutte lydighed.

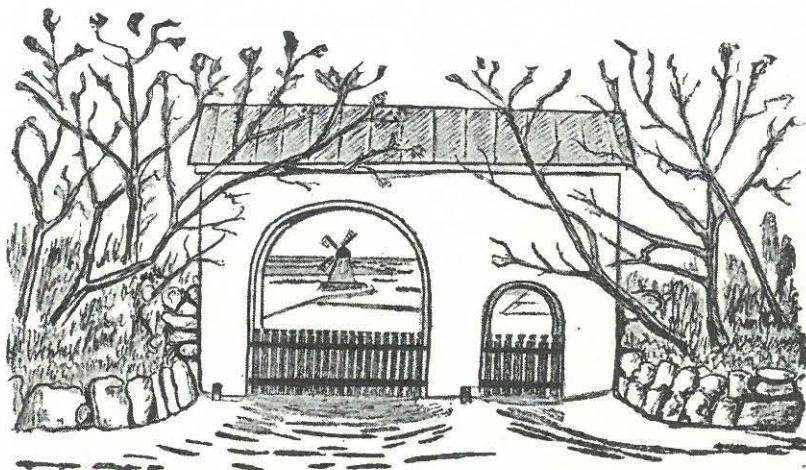
Han slutter af ved Vestervig kirke og ser ud over den vemodig smilende eng nedenfor Vestervig Klosterkirke og ud til det uendelige, det opslugende, tiden lignende Vesterhav. –

Goldschmidt følte tit sin races ubehag ved

spørgsmålet til den: Hvad vil du her? Og ved et møde på Skamlingsbanken rejste han spørgsmålet til sig selv: »Hvad vil du her?«.

I Vendsyssel og Thy ser vi, hvad han ville. Han gav os et fint affotograferet billede af en dansk egn, vel det bedste, vi ejer af den, takket være hans store følsomhed og takket være, at netop hans fremmedhed gjorde hans kærlighed til det danske dyrekøbt og dobbelt ærlig.

Florian Martensen-Larsen.

Goldschmidt sluttede af i Vestervig, så ud over den vemodig smilende eng neden for klosterkirken og ud til det uendelige, det opslugende Vesterhav.

Med talent for livet

*Fru Bertha Bjerregaard fortæller erindringer
fra et langt og begivenhedsrigt liv i Thisted.*

I sin hvide villa sidder fru Bertha Bjerregaard på sin yndlingsplads ved vinduet med udsigt over Thisted bredning. Hun er nærværende og interesseret i nutiden, og samtidig rækker hendes erindring tilbage til den tidligste barndom, da hun sammen med sin mor tog på sommerferie med hestetrukken postvogn til Aalborg.

Fru Bjerregaard repræsenterer med sin yndfulde person en epoke af Thistedes udvikling. Med sit talent for livet – i foråret fyldte hun 90 – har hun kunnet betragte den lange, lange række levede år som en gave, som noget værdifuldt, tilværelsen har givet hende. Bertha Bjerregaard har også haft evne og vilje til at give. Det sandes af den talløse skare, der lærte hende at kende som barn og ung i Thisted, som borgmesterfrue og byrådsmedlem, som optrædende med musik og foredrag. Eller »blot« som et sødmefyldt menneske, hvis fasthed og kunnen har måttet aftvinge respekt.

☆

Mens Bertha Bjerregaard og hendes mor, Ida Helene Bjerregaard, tog afsted med postvognen mod glade ferieoplevelser hos familien, passede fru Bjerregaards far, kunstdrejer og tobakshandler Bunch sine gøremål i værksted og forretning til huse i Jernbanegade, hvor nu Landmandsbanken ligger. Chr. Knarregaard

Bunch var yngste søn fra Mellemølle. Sine håndværksmæssige evner havde han arvet efter faderen, der foruden mølleriet også drev en betydelig virksomhed som gørtler.

Fru Bjerregaards forældre blev gift i 1882, og etablerede sig i Jernbanegade i den ejendom, der tidligere havde tilhørt Chr. Knarregaard Bunchs læremester, kunstdrejer Schuster. Det aldrende ægtepar blev boende i den ene ende af huset, efter at de nye folk var kommet til. Den nat, Bertha Bjerregaard kom til verden – 6. marts 1883 – døde fru Schuster i soveværelset på den anden side af væggen.

Også fru Bjerregaards mor tilhørte en kendt Thisted-familie. Hun var fra konsul Nyborgs gård i Vestergade, en af byens fornemste bygninger på den tid. Gården blev købt og betalt kontant af morfaderen, Daniel Josef Knudsen, der var gårdmandssøn fra Østjylland. Det var som herregårdsforpagter på Aagaard ved Fjerritslev han mødte sin senere hustru. Hun var da husjomfru og mejerske.

Fru Bjerregaard sidder i sin stol ved vinduet i huset på Hundborgsvej 27 og mindes mange detaljer af skønhed i det bybillede, der gennem hendes barndom fæstnede sig i bevidstheden. Fra moderens hjem i Vestergade

Fru Bertha Bjerregaard hygger sig i sin yndlingskrog i selskab med slægten.

mindes hun navnlig indgangen ud mod gaden, den høje trappe med dejligt smedjernsgelænder, og hun spørger uden egentlig at vente svar:

– Findes det mon endnu, det gelænder, med drueklaser og løv? Eksisterer det et eller andet sted, eller er det gået til i rust?

Som enebarn i et dejligt – og strengt – hjem fik Bertha Bjerregaard barndommen igennem mange oplevelser, som næppe var blevet hende til del, hvis hun var opvokset sammen med mange søskende. Alligevel beklager hun enebarnet med manges opmærksomhed hvilende på sig, omgivet af forventninger, som det er svært at leve op til, enebarnet som bliver revset altfor hårdt, når der endelig er noget galt.

På denne baggrund og med fru Bjerregaards trang til liv og frodighed var det naturligt, at hun ved sit giftermål ønskede sig mange børn. Helst tolv. Og det fik hun.

Fra barndommen i Thisted har fru Bjerregaard en erindring, som hun vist er ene om. Sammen med sin far gik hun dagligt på sygebesøg hos digteren J. P. Jacobsen, der på det tidspunkt var tvunget til sengs for bestandig. Fru Bjerregaard husker, når faderen tog hende ved hånden og de fulgtes den lille tur fra Jernbanegade ned til J. P. Jacobsens hjem. Hun hører for sig digterens svage stemme og føler hans tynde, klamme hånd i sin. Hvad der blev talt om, husker hun ikke, men hun erindrer et varmt venskab mellem de to mænd, der var skolekammerater.

Nogen god behandling fik J. P. Jacobsen næppe derhjemme, selv under sin sygdom. Det er fru Bjerregaards indtryk, at det var småt med forståelsen i hjemmet hos Kræn Skude. Sønnen lå der i sin seng, talte så sagte og fik vel næppe det, han kunne spise. Når Bertha Bjerregaard kom hjem efter disse besøg hos den brystsyge digter, blev hun modtaget af sin ængstelige mor, der straks gik i gang med en rengøring af barnet. Først fik pigen børstet tænder, dernæst blev hænderne skuret og skrubbet.

J. P. Jacobsen døde 1885, 38 år gammel. Da var Bertha Bjerregaard 2–3 år. Vel som den eneste i Thisted besøger hun med personlig erindring den ensomme digtergrav ved Thisted kirke.

Barndomstiden står som en fest for fru Bjerregaard. Så snart hun kunne klare sig selv, rede sit hår og vaske et par strømper, fik hun lov i sommerferien at besøge sin faster, Signe Daae, i en gård ved Sct. Mogensport i Viborg. Her boede også købmandssønnen Søren Bjerregaard fra Simested. Han og en bror var flyttet til byen for at kunne gå på den gamle latinskole overfor domkirken i Sct. Mogensgades modsatte ende.

Det blev til et fornøjeligt barnebekendtskab, siden vel til lidt ungdommeligt sværmeri med sommerbal i Salonen ved Borgvold. Men stilfuldt og ordentligt gik det til, understreger fru Bjerregaard. Søren Bjerregaard og hans bror havde lovet faderen hjemme i Simested, at de ikke ville forlove sig, før de havde fået deres embedseksamen. At de begge blev det, er en anden sag. Bertha og Søren Bjerregaard blev forlovet 1902 og gift fem år senere. I forlovelsestiden så de hinanden een gang om året.

Fru Bjerregaard fremhæver, at hun aldrig har følt ulempen ved den lille by. Det er den unge erindring om livet i Thisted, der slår igennem, selv om Bertha Bjerregaard var ude at se sig om og lære noget, inden hun som 24-årig giftede sig.

Med tillid til egne evner forsøgte Bertha Bjerregaard sig straks efter sin præliminæreksamen som privatlærerinde i flere hjem. Hun måtte selvsagt også lære husgerning. Det foregik en overgang hos fru Faddersbøl på Nørhaagård, efter sigende den tids dygtigste husmor i Thy. Senere var hun hos en moster og onkel, bankdirektør Reyn, i København, hvor der blev ført stort hus. Her serverede hun for mange af datidens kendte personer,

bl. a. lægen Niels Finsen, der altid kom med sin egen mad i en kurv. Aldrig så hun et blik så rent som hans. Han så altid ud, som grundede han på et evighedsproblem.

Det var en lys og lærerig tid i København, men det er erindringen om sommerlige stemninger i Thisted, der atter og atter melder sig, når fru Bjerregaard lader tankerne gå tilbage, erindringer om sommeraftener med musik i skoven og kaffedrikning i et lejet lysthus. Musikken var væsentlig, pauserne ikke mindre. Sammen med vennerne, grosserer Spangsbergs, købmand Anton Sørensen, fiskeeksportør Taabel og brygger Bredahl var Bertha Bjerregaard og hendes forældre kørende til den sommerlige forlystelse i hestevogn.

Da Bertha og Søren Bjerregaard i 1907 blev gift, havde han sin embedseksamen og soldatertid overstået. Søren Bjerregaard blev dommerfuldmægtig, siden sagfører, men det er vel navnlig som borgmester, han huskes. Da Bertha Bjerregaards far gik ud af byrådet, kom hendes mand ind. Da han i 1948 var død, tog hun selv gennem to perioder sin tårn i kommunalbestyrelsen. At hun netop på denne tid trådte til, hører sammen med den indstilling, der også kom til udtryk i hjemmet, hvor hun ved sin mands død havde to af børnene hjemme. Når det har været krævet af hende, har fru Bjerregaard altid stræbt efter hurtigst muligt at få et fast tag i tøjlerne.

Ikke mindst som borgmesterfrue fik Bertha Bjerregaard til fulde afprøvet sine evner som husmor og værtinde. Årene i den store villa Hvidholt var begivenhedsrige og travle, men begunstiget af datidens tradition og mulighed for den nødvendige hjælp til husholdning og børnepasning. Flokken voksede hastigt, og forældrene var begejstrede hver gang, der kom en lille ny. Fru Bjerregaard fortæller, at hendes mand var henrykt for drengene, men helt tosset med pigerne. De kunne dårligt nok nyse i vuggen, inden der skulle hentes læge.

Trods sin høje alder er det ikke blot det fortidige, der interesserer fru Bjerregaard. Hun følger ungdommen og dens problemer, og hun følger de ældre, der efter hendes mening ofte selv er skyld i deres isolation. Mange giver for tidligt op, især når de bliver alene, kommer til at sidde ensomt og ruge. Det er som regel deres egen skyld. Der skal i menneskelivet mindst to om at give – og at få. Derfor kan man ikke vente at modtage noget, hvis man vender andre ryggen.

Fru Bjerregaard har livet igennem haft en naturlig evne til at komme andre i møde. Rundhåndet har hun delt ud af sine færdigheder. Hun har i Thisted været selvskreven til at optræde og underholde. At det også har kunnet ske på det musikalske område skyldes forældrenes ønske om, at hun allerede som 4-årig skulle lære at spille klaver.

Gennem de mange år på Hundborgvej har fru Bjerregaard glædet sig over omtrent samme udsigt, som hun havde i de travleste år i villa Hvidholt ved bryggeriet. Bredningens skiftende farvespil er det samme som dengang – og som for næsten 90 år siden, da en lille pige med sin far ved hånden gik på visit hos en syg digter i et hus ved havnen.

Mens undulaterne kvadrer i deres bur, og den mindst 52-årige skildpadde Jokum slikker solskin på dørtrinnet, viser Bertha Bjerregaard sin smukke tinsamling frem. Den er grundlagt i Bertha Bjerregards tidligste ungdom og siden udvidet og plejet med omhu. – Nationalmuseets eksperter siger, at det er en af landets største privatsamlinger af dansk tin.

Fru Bjerregaard kan lide at vise sine ting frem. Men pludselig sætter hun et stort, smukt fad fra sig på spisebordet, ser glad på gæsten og spørger:

– Har De ikke lyst til at lære at neje, som man nejer for en kongelig?

Det er én af de færdigheder, et langt liv også har lært Bertha Bjerregaard.

Mette Fastrup.

Klaus - min gode, trofaste ven

Blandt de manuskripter, redaktør C. Brunsgaard efterlod sig til „Jul i Thy”, var denne beretning fra barndommens dage i Skjoldborg

Min første barndomserindring skriver sig fra sommeren 1897, da jeg var fire år gammel. Mine forældre – Niels Peter Sørensen og hans kone Marie, født Brunsgaard – havde et husmandssted i Sønder Skjoldborg nær ved Beerstedvejen på bakken vest fra Grøngård. Min morfar havde en købmandshandel i Snedsted, et lille stykke nordøst for Snedsted præstegårds have. Den er nu borte.

Ganske naturligt var jeg undertiden med min forældre på besøg hos bedstefar og bedstemor, og en sommerdag i 1897 skulle jeg alene gå hen til dem med en eller anden besked. Telefoner kendtes jo ikke på den tid, i hvert fald slet ikke på landet. Der var heller ingen større problemer ved en sådan tur, ca. 4 km. Jeg kunne følge Beerstedvejen lige til bedstefars dør. Det eneste, der var lidt betænkeligt, var en mægtig stor hund, som Peder Jacobsen i Beerstedgård havde, og som både den gang og senere jog skræk i mig. Den gjorde mig nu aldrig noget og var vist slet ikke ondsindet, men når sådan en gevaldig stor køter kom væltende, gøende af fuld hals, så kunne modet godt synke en hel del i en lille dreng.

Nå, jeg slap godt forbi Beerstedgård og var snart fremme ved mit mål. Hen på eftermiddagen skulle jeg spadsere hjem igen, og det gik godt nok, til jeg kom midt ned i Beersted. Her påkom der mig en naturlig og ganske uaf-

vendelig trang til at »komme afsides«. Det lykkedes mig at finde et sted, en grusgrav er lille stykke fra vejen, hvor ærindet kunne besørages.

Nu var jeg som sagt en lille fyr, bare fire år. Jeg kunne dog selv knappe mine bukser ned, men jeg var ikke i stand til at få dem knappet igen. Jeg måtte derfor resten af vejen hjem gå og holde bukserne oppe med hænderne. Min ankomst i den stilling vakte jo en del munterhed i hjemmet.

☆

I de første barndomserindringer er hesten Klaus med. I et husmandshjem hører husdyrene med til familien, og Klaus gjorde det i høj grad. Han var vor gode, trofaste ven. Klaus var »russer«. I tiden omkring århundredskiftet indførtes her til landet en mængde heste, der kaldtes russere. De fleste af dem kom vistnok fra Polen og Galizien. Det var dejlige dyr, som egnede sig godt til husmandsbrugene. De var noget mindre end den jyske hest og noget større end den gule norske, som siden er bleven almindelig.

Klaus var skikkeligheden selv. – Vi børn kunne ride på ham og gøre med ham, næsten hvad vi ville. Kravlede vi rundt om hans ben, skulle han nok passe på ikke at træde på os. Klaus ordnede jo markarbejdet og kørselen,

også når der skulle »køres stads«, hvilket ikke gik særlig tit på. Men et par gange om året skulle mine forældre en tur til Thisted, og deres start til en sådan færd var en næsten helt højtidelig handling. Fjedervognen var vasket, Klaus var blankstriglet og hans seletøj nypudset, og når så far og mor var kommen op i agestolen og havde fået overlæderet knuppet, sagde far: »Så i Guds navn!«, og så løftede han pishen – men sandelig da ikke for at slå på Klaus – det var da noget af det allersidste, han kunne finde på. Det behøvedes heller ikke. Klaus kendte ritualet og satte sig sindigt i gang. Når de nåede landevejen, gik det i snullertrav ad Thisted til.

En gang gjorde Klaus dog mig fortræd, men det var absolut ikke med hans gode villie. Vi havde et engskifte i Tagkær, og her gik Klaus om sommeren på græs, når der ikke var brug for ham derhjemme. Så var det ordnet således, at jeg om morgenen før skoletid red Klaus ned i Tagkær, hvor jeg så hentede ham, når skoletiden var forbi.

En morgen – jeg var 8–9 år gl. dengang – kom jeg ridende på vej mod engen. Der gik dengang en hulvej fra landevejen ved købmandsforretningen i Sdr. Skjoldborg om til gården Isholm, og denne hulvej benyttede vi altid, når vi skulle ned i Tagkær. Da jeg var kommen midt ind i hulvejen, blev Klaus forskrækket for et eller andet. Han gjorde pludselig et stort spring til siden med det resultat, at jeg blev kastet af og kom ind under hesten, der trådte på min ene fod.

Det var en ret slem situation. Jeg kunne ikke gå, og der var ingen mennesker i nærheden. Under sådanne forhold ville de fleste heste nok have fjernet sig, men det gjorde Klaus heldigvis ikke. Det var, ligesom han havde forståelsen af, at her var sket noget galt, og at han ikke måtte forlade en god ven. Han blev stående hos mig, og det lykkedes mig med stort besvær at kravle så langt op ad

hulvejens skrænt, at jeg kunne komme op på ryggen af Klaus. Så gik turen tilbage til hjemmet, hvor den mishandlede fod blev plejet.

Efterhånden kom Klaus jo op i årene, og da far købte en del jord og lagde det til ejendommen, blev arbejdet rigeligt stort for Klauses kræfter. Der blev købt en yngre hest, men hvad skulle der blive af Klaus? Det var et problem, der stærkt optog far og mor. De ville absolut ikke løbe nogen risiko for, at Klaus kom et sted hen, hvor han ikke blev godt behandlet. Han havde tjent dem trofast i en årrække og havde været som et medlem af familien, han skulle – som mor udtrykte sig – it ud po æ hwingler på hans gammel daww!

Det lykkedes også at finde den rigtige køber. Laust Kjærgaard havde et mindre husmandssted på Øland Mark i Haring, og han købte Klaus. Han fik hesten for en moderat pris, men skulle så også love at være god mod den, og navnlig skulle han love ikke at afhænde Klaus på anden vis end til slagtning, og han skulle selv overvære slagtningen.

Vor gamle ven Klaus kom til at tilbringe sine sidste leveår på Øland Mark under gode forhold. Det hændte, at far og mor, når de var ude at køre, mødte Laust Kjærgaard og Klaus, og de glædede sig over at se, hvor trind, velnæret og velplejet hesten var. Klaus var landet i en god havn, og det var de meget glade for. Laust Kjærgaard holdt sit ord – naturligvis. Da Klaus blev aflægs, trak Laust ham op til slagteren i Koldby og så på, at hesten blev aflivet.

Det er rent tilfældigt, hvad man kan huske fra sin barndom. Man erindrer episoder, som egentlig var ganske betydningsløse, mens man slet ikke husker noget om alvorligere begivenheder som dødsfald og begravelser i familien eller i nabolaget. Jeg husker levende min 8

års fødselsdag den 2. november 1900, skønt der aldeles ikke skete noget særligt denne dag.

Det var en smuk efterårsdag med stille vejr og solskin, og jeg var med far i marken for at tage roer op. Nu havde jeg dagen i forvejen – den 1. november – været omme hos vor nærmeste nabo, smed Chr. Saarup. Smeden havde en søn, der var fire år ældre end jeg, og han havde den sommer været ude at tjene for en løn af 10 kr. for sommeren. Mens jeg nu var der, kom han hjem og lagde med stolthed fem blanke tokroner på bordet for sin mor.

Jeg blev vældig imponeret. Jeg havde vel aldrig før set så mange penge på et sted, og mens vi gik og tog roer op, fortalte jeg far om denne oplevelse. Jeg spurgte ham, om jeg ikke snart kunne komme ud at tjene, så jeg kunne blive velhavende. Far svarede, at det skulle jeg nok få lov til, men endnu var jeg for lille.

☆

I maj 1904, da jeg var 11 år gl., fik jeg mit ønske opfyldt. Det var ikke meningen, at jeg skulle have været ud at tjene den sommer, idet der var en del til mig at lave derhjemme, men en Skjoldborg-gårdmand, Chr. Christensen – Kresten Kræn (senere Momtoft) – var kommen i forlegenhed. Han havde fæstet en søn af skræder Carl Olsen, Skjoldborg, Vilhelm – senere skrædermester i Chicago – og drengen var bleven syg. Jeg kom så hen til Kresten Kræn som vikar, og det betød en omvæltning i min tilværelse. Jeg var nok vant til at omgås kreaturer, vi havde 3–4 køer derhjemme, men her skulle jeg herse med 30 kreaturer, der skulle trækkes ud og ind i en uendelighed, – fenner havde vi ikke – og en stor del af gårdens marker lå noget langt borte. Der var mindst et par km fra den ene ende af markerne til den anden, og hvis man skulle ud til begge ender om morgenen, inden man skulle i skole, så skulle der rappes tæer.

Arbejdsdagen var fra kl. 6 morgen til 8 aften med to timers middagshvil.

Arbejde var der nok af, og jeg blev ikke behandlet dårligt eller uvenligt, men nogen venlig atmosfære var der ikke i den gård. Tjenestekarlen og jeg kom således aldrig ind i stuehuset til andre tider, end når vi skulle spise. I fritiden måtte vi holde til i karlekammeret, et elendigt hummer med indgang fra hestestalden. Her samledes tit om aftenen nogle andre karle, og så blev der ført en konversation, der ikke var for sarte øren. Luften var helt tyk af eder og sjofel snak. Det var den luft, en lille tjenstedreng var tvangsindlagt til at indånde. Men sådan var vel tonen på den tid i de fleste karlekamre.

Jeg klarede pladsen i to måneder. Så meldte den »rigtige« dreng sig, og jeg kunne flytte hjem til far og mor. Det var jeg faktisk glad

for, thi jeg havde jo opdaget, at det at være tjenestedreng ikke var nogen egentlig ønsketilværelse. En ting fik jeg lært i disse to måneder, noget der kom til at præge mig for hele livet. Jeg lærte at spise den mad, der kommer på bordet. I husmandshjemmet var der ikke plads for egentlig kræsenhed, men børn er jo børn, og der var visse retter, som vi gik forsigtigt til og helst uden om, hvis det kunne lade sig gøre. Men som tjenestedreng fik man i en lang og travl arbejdsdag rig lejlighed til at blive godt sulten, og der var ingen lejlighed til at liste ind i køkkenet og tigge sig til en mellemmad, som man kunne hjemme hos mor. Her måtte man lange til fadet, og jeg lærte, at al veltillavet mad smager godt. Siden har jeg med god appetit spist enhver ret, der blev sat for mig, og jeg har kunnet se mig arrig på folk, der rynkede på næsen ad god mad.

Jeg var altså hjemme igen, men der gik kun tre uger, før en ny mulighed viste sig. En broder til Kresten Kræn, Anders Jensen, havde en tid i forvejen købt en gård i Gjærstøl. Han havde en tjenestedreng – Emil Hansen fra Snedsted, senere togfører i Thisted – og han var bleven syg. Jeg var ikke meget for et nyt vikariat, men blev dog enig med mine forældre om, at vi ville gøre Anders Jensen den tjeneste, og så kom jeg til Gjærstøl.

Det var en ny omvæltning i min tilværelse. Mens jeg tjente i Skjoldborg kunne jeg hele tiden se mit hjem, og jeg kunne smutte en tur hjem hver aften. Men fra Gjærstøl var der langt til Skjoldborg – cykle havde man jo ikke, det havde ingen børn på den tid. Hverken min husbond eller tjenestekarlen havde cykler. De første aftener gik jeg og græd af hjemlængsel. Men det gik nu snart over. Både Anders Jensen, der var ugift, hans husbestyrerinde Marie Krabbe fra Snedsted og tjenestekarlen, Jens Jensen fra Snejstrup, var så flinke og gode mod mig, at jeg hurtigt følte mig hjemme i gården. Jeg logerede naturligvis

i karlekammeret, et simpelt rum ved hestestalden, men her behøvede vi kun at være, når vi skulle sove. Ellers kunne vi i fritiden være i gårdens dagligstue. Karlen var en pæn og nobel fyr, der hverken bandede eller førte uhøvisk tale. Der rådede i det hele taget en rigtig god atmosfære i den gård.

I den tid jeg tjente i Gjærstøl, gik jeg i skole i Snedsted to halvdage om ugen, og det syntes jeg ikke videre godt om. Jeg kom fra Skjoldborg skole, som var efter den tids forhold ret moderne. Den var fireklasset og havde tomands borde. Atmosfæren var særdeles god, og korporlige afstraffelser fandtes ikke. Snedsted skole var gammeldags toklasset, og den havde lange borde og lange bænke uden rygstød. Enelæreren var mig ikke sympatisk. Han var vist kommen på en forkert hylde og forstod ikke rigtig at komme i kontakt med sine elever.

Læreren havde sin egen afstraffelsesmetode, som han ret flittigt benyttede. Han havde en stor lineal med meget skarpe kanter. Synderen blev kaldt op til katederet og skulle række den ene hånd frem. Det skulle være venstre hånd, idet læreren ræsonnerede, at huden i den højre hånd var mere hård af arbejde. Læreren trak så af al sin kraft linealen ned i drengens hånd. Det var noget, der kunne mærkes.

Jeg undgik at få linealen at føle, men jeg havde en sidekammerat, Peder Hove Jepsen – senere tørvefabrikant i Gjærstøl, hotel-ejer i Vestervig og restauratør i Thisted – der ikke undgik det. Peders forældre var nylig flyttet til Gjærstøl, og for ham var skoleforholdene fremmede. Han havde også noget vanskeligt ved at forstå, hvad læreren sagde. Han fik da et par gange af linealen. Peder var 11 år gl., en lille stiltfærdig og yderst skikkelig dreng. Jeg var meget oprørt over lærerens behandling af Peder, thi jeg fandt den helt uretfærdig, men jeg kunne jo intet stille op.

Jeg havde som skoledreng tre store ønsker – eller ønskedrømme må jeg hellere sige, thi jeg vidste udmærket, at mere end drømme kunne det ikke blive til.

Øverst på ønskesedlen stod en cykel, men det var jo aldeles håbløst at tænke på sligt. Cyklen var endnu en luksusgenstand, ingen børn havde cykler og af de voksne var det mest de unge karle, der tillod sig den luksus, kun få gifte folk havde cykler. Jeg var konfirmeret, før jeg fik min første cykle, en af-danket »radrenser«.

Nr. 2 på ønskesedlen var et par lange støvler, men her så det lige så håbløst ud. Voksne mænd havde som regel »røjsere« til vinterbrug, og det var solidt, håndsytet kram, der nemt kunne vare en mand ud. Ingen børn havde støvler – gummistøvlerne var jo slet ikke opfundet. Børn havde i det hele taget ikke læderfodtøj. Muligvis havde nogle gårdmandsbørn lædersko, men eller havde vi træsko, solide bøgesko med jernbeslag. Det var vort fodtøj året rundt. Om sommeren gik vi på bare fødder.

Når der var eksamen i skolen, skulle vi være lidt pæne i påklædningen, og så lånte man sig frem. De sidste år, jeg gik i skole, lånte jeg min mors lædersko på eksamensdagen. De var lidt for store, men så stoppede man vat eller andet fyld ind i skosnuderne. Til konfirmationen bjærgede jeg et par brugte snørestøvler. Jeg var 17 år, da jeg fik mit første par nye lædersko. De kostede 10 kr.

Endelig ønskede jeg mig et par lærredssko – gymnastisksko kaldte vi dem – men de var ikke så lette at få fat på, når pengene var små. Det lykkedes mig dog i mit sidste år som tjenestedreng at få et par lærredssko til 3 kr. Jeg betalte dem selv, og jeg var vældig stolt, da jeg gik hjem med de nye sko.

I to somre, 1905 og 1906, tjente jeg hos Chr. Poulsen, Grøngaard i Skjoldborg, og her var der også gode forhold. Der var ingen tjene-

stekarl, men to hjemmeværende voksne sønner, og jeg havde mit eget lille kammer. Sønerne havde været på højskole og landbrugs-skole, og de var kultiverede og meget flinke.

Det værste ved denne tjeneste var det spændte forhold, der rådede mellem Chr. Poulsen og den nære nabo, Kresten Kræn. De to mænd var ret nær i familie, men kunne absolut ikke sammen. Der var i høj grad kold luft mellem de to gårde, der kun var adskilt ved et havedige.

Dette spændte forhold fik visse konsekvenser for tjenestedrengene, thi når et kreatur havde revet sig løs og kom ind på nabogårdens domæne, blev det »taget i hus«, og så skulle der betales 50 øre i løsepenge for at få dyret hjem.

Det var med bange sind den lille dreng gik til husbonden for at få løsepenge, thi han blev jo ikke just modtaget med glædesytringer. Den sidste sommer, jeg tjente i Grøngård, var der temmelig meget med varme og »bissevøj« – oksebremsen huserede den gang slemt – og det skete flere gange, at jeg måtte bede om 50 øre. Da det så endnu en gang var galt, syntes jeg ikke, jeg turde forlange penge hos min husbond – som ellers for resten var en meget flink og fornuftig mand – jeg havde selv nogle småskillinger og fik skrabet 50 øre sammen, og så betalte jeg selv løsepengene.

Hvordan det gik til, ved jeg ikke, men min husbond fik da kendskab til sagen, og han betroede mig, at en sådan opofrelse fra min side ønskede han ikke. Jeg tror dog ikke, jeg fik de 50 øre refunderet.

I november 1906 sluttede min tilværelse som tjenestedreng. Det følgende forår blev jeg konfirmeret, og så begyndte et nyt livsafsnit for mig.

C. Brunsgaard.

Da sønderjyden Hans Peter Varming bluffede fiskerlejet Stenbjerg

*Af
Jørgen Pedersen*

Det var en solvarm augustdag i slutningen af første verdenskrig. To fremmede, en mand og en kvinde, kom vandrede til fiskerlejet Stenbjerg. Tilsyneladende måtte de bruge deres sidste kræfter for at nå målet. Mærkværdigt var de begge klædt. Han i en halvlang sort kjole af de gammeldaws, hun i en fodsid bomuldskjole og højgravid – begge meget forhutlede.

De standsede op ved et fiskerhjem, der lå nord for kroen. Af deres forklaring fremgik, at de begge var sønderjyder. Manden, der var høj og kraftig, var for nogle uger siden deserteret fra den tyske hær, der lå i Belgien og Frankrig, hvor han i flere år havde gjort krigen med – et helvede, ikke mindst for en tvangsudskreven sønderjyde, men nu havde han set en lejlighed til flugt.

Hans hustru, der sad tilbage på en meget stor gård i nærheden af grænsen, var det lykkelig at få med. Begge var i nattens mulm og mørke svømmet over Kongeåen, havde ladt gården i stikken og hutlet sig igennem byer og sogne, til de nu var nået ud til havkysten. Pengene, de havde med, var forlængst brugt,

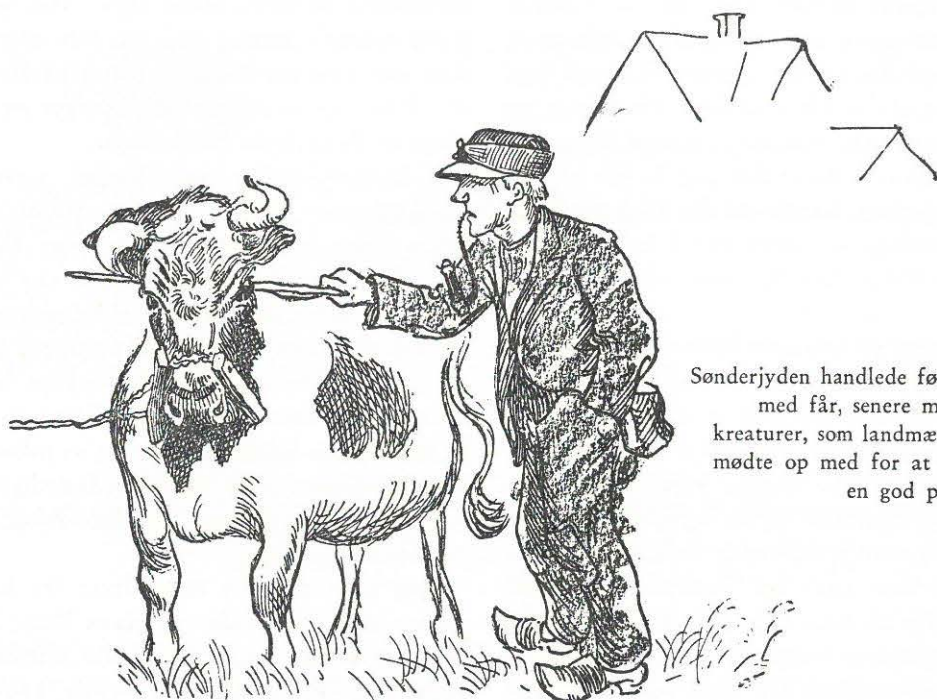
og de turde ikke give sig tilkende af frygt for at blive arresteret og tilbagesendt. På gebrokkent tysk-sønderjysk forklarede manden, at da de nåede ind i nabosognet Nørhaa, var hans hustru så udmattet og sulten, at hun rykkede græs op fra vejkanten og spiste det.

Forskræmte så de begge til højre og venstre, som frygtede de, at husets folk kunne tænke sig at forråde dem og afsløre desertøren.

– Jeg ved det godt, gentog han gang efter gang, det er usselt at desertere fra hæren. Men husk, at jeg ikke er tysker – men sønderjyde, og den dag, da tyskerne har tabt på Vestfronten, da har vi to, og han så ømt på sin hustru, vor store, dejlige gård at vende hjem til. Da skal vi aldrig glemme fiskerlejet her langt mod vest.

Sålunde omtrent talte sønderjyden Hans Peter Varming ved ankomsten til fiskerhjemmet. Hans hustru Lise var forlængst faldet sammen på en stol. Så træt var hun.

Den pågældende augustaften spiste hele Stenbjerg kogt eller stegt makrel. Stimer i massevis var dagen lang trukket forbi kysten, og landdragningsvoddene havde fået store

Sønderjyden handlede først med får, senere med kreaturer, som landmænd mødte op med for at få en god pris

dræt. Krigen havde medført, at fiskeriet havde givet godt. Her var ingen nød, og lad det også være sagt om fiskere i almindelighed, at de ikke har for skik at sende fremmede tomhændet og sultne bort – og da slet ikke nødlidende sønderjyder. Det varede ikke længe, inden makrellen og nye kartofler med sød-sur sovs var serveret. De to fremmede fik i starten et kontant indblik i et fiskerhjemmes appetit, når livretter er fremme. Det var unægtelig noget helt andet end græs fra vejsiden!

Samtaleemnet var oplagt: de frygtelige ting, der foregik ved fronten, kampen i Flandern og ved Maginotlinjen, nærkampe med bajonetter – dette uudholdelige, særlig da for en mand, der ikke kæmpede for eget fædreland. Der var næsten ikke et øje tørt ved bordet.

De to sønderjyder var begge mærket af krigen. Han på den måde, at han havde trækninger i ansigtet, der skyldtes de mange gasangreb, han havde været ude for. Hun syntes

om muligt mere psykisk medtaget. Pludseligt kunne hun slå en helt umotiveret latter op under en iøvrigt alvorlig samtale. Det måtte skyldes nerver efter alt det, staklen havde gennemgået.

☆

De første dage i Stenbjerg gik, som de nu kan gå i et lille afsides samfund, hvor man på det tidspunkt hverken rådede over radio eller fjernsyn. Men rygten løb nabosognene rundt, og Hans Peter og Lise nød ganske enkelt livet i det gæstfrie fiskerleje, hvor alle så godt til alle.

Hun drak kaffe med konerne rundt om i hjemmene, og han fulgte med fiskerne til stranden, hvor de lå og snakkede ind imellem makrelstimlernes jagt forbi kysten, alarmeret af en paraply af skrigende ternere.

Og som den Hans Peter Varming da kunne fortælle. Man lyttede spændt til hans beretnin-

ger om krigens rædsler. Det, man selv havde oplevet, var højst overflyvning af zeppelinere og detonationer fra admiral Jericos flåde på jagt efter tyske skibe. De snakkede om krigen og prøvede bajonetangreb for sjov, men ikke en af de granvoksne fiskere, der dog havde aftjent deres værnepligt, kunne stå sig. Nej, sagde de mere fornuftige på stranden: I ka' got vær' fræ Hans Peter, han har prøved nøj i hans daw - - -

Efter legen på stranden kom så trækningerne i ansigtet - minder fra det forfærdelige, han gemte på. Vi skal vær goue ve dem, og det var fiskerbyen garanteret på enhver måde.

Det varede ikke længe, ingen fiskerbyen havde gjort anstalter for en lejlighed til Peter og Lise, ligesom godgørende folk, ikke blot i Stenbjerg, men også fra Vorupør kom med gaver i form af madvarer af bedste slags, sengetøj og gangtøj, husgeråd af næsten enhver art, for de manglede alt. Men det varede såmænd ikke længe, inden de fremmede var i stand til selv at kunne indbyde deres velgørere til chokoladegilde med blødt brød.

Sønderjyderne var blevet taget til hjertet. Nu gjaldt det bare om at finde passende arbejde til Hans Peter. Hans tanker kredsede om den store gård mod syd, som han og Lise en skønne dag kunne drage hjem til.

Et Thisted-firma, der gjorde i koste, skulle bruge en masse læs klittag til fremstilling af fejekoste, idet der ikke var nogen import af piasava. Man så sig om efter arbejdere til at skære marehalmen og én, der kunne lede arbejdet. Det blev selvfølgelig Hans Peter. Han havde evner som leder fra gården - og bestred jobbet upåklageligt. Han kunne til tider virke ganske oplivende under det trælse arbejde. - Han spiste et æg i en mundfuld. Det syntes flertallet var lidt for frådsende - havde det været fisk så - - -

Men han var stadig god nok, sønderjyden, og hertil kom, at han var missionsmand som flertallet på det tidspunkt i havsognet.

Ved en lejlighed hørte jeg ham selv på mis-

sionshusets talerstol, hvor hans dybe, sønderjyske accent bjergtog alle. Ja, selv sognepræsten var i en art Nekodemus-skikkelse mødt op. Han havde stiltfærdigt indtaget en plads på en af de nederste bænkerader.

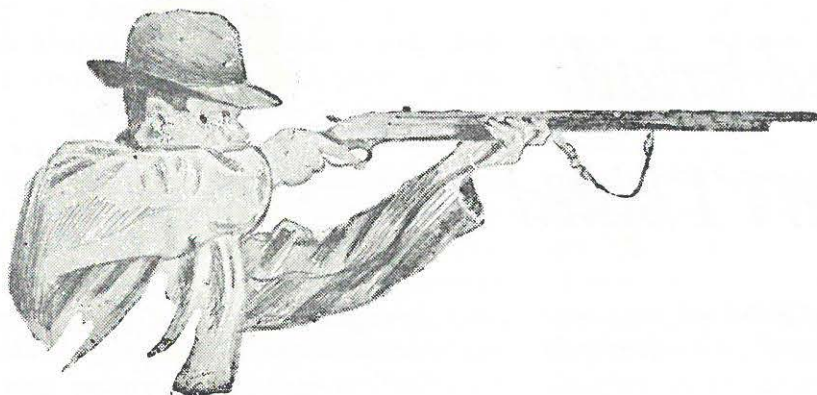
Indledningstonen var meget sigende i kampsalmen: »Op I kristne, ruste eder«. Hans Peter lagde selv for og blev fulgt af kraftige fiskerstemmer, så loftet var ved at løfte sig under sangen. Hans vidnesbyrd var alvorstungt. Det var en kraftig appel til alle om afgjort kristendom i hverdagens levevis, ligesom han kom ind på krigstidens forrælse og soldaternes lidelser. Tænk jer, vi måtte spise hundekød samt andet lige så nedværdigende.

En sang til afslutning, og Hans Peter havde vundet ny agtelse.

Dog kom der nye toner frem fra kritiske tunger, der ville vide, at Hans Peter kunne »vis i tow stower«. Han skulle således ikke være bleg for hverken at vende kvot eller svinge sig i en dans, når der var lejlighed til det. Men endnu red han og Lise på medgangens blide bør. Han var stadig sønderjyden man skulle være god ved.

Det næste, sønderjyden kom til, var en ret betydelig handel med får, lam og i sidste fase også kreaturer. Her måtte den store gårdejer være på hjemmebane, blev det antaget. Men han led af den fejl, god som han var, sagdes der, at han var så rundhåndet, at det kom til at knibe nok så hårdt at få det samme ved salg som ved køb. Men masser af små brægende klitlam skiftede under hans hænder ejer. Ja, det var ikke fri for, at »æ sønnerjyd fræ Stjenbjerre« i den hvide jakke og med fed cigar blev en kendt handelsmand også ud over sognegrænsen. Dæ ka' got lawes en hajel mæ Hans Peter, blev der ment. - Han æ te æ haj'l mæ.

Det hændte i en ledig stund, at Hans Peter fulgte med en fisker på mågejagt ved stranden. Det skete en dag midt om vinteren i en piben fra vest. Fiskeren, han ledsagede, var både en god jæger og en alvorlig mand. Under vestenstorm følger mågerne altid klitkanten

Det hændte i en ledig stund,
at Hans Peter fulgte med en fisker
på mågejagt ved stranden.

og kommer svævende for opdriften med udstrakte vinger. Jægeren har enten gravet et passende hul i sandet på klittens top – eller fundet andet skjul, hvorfra han lige i det sekund mågen er over ham og belaver sig på at ændre retning, fordi den pludseligt har opdaget ham – da affyrer bøssen. Hans Peter var velinformeret. Fiskeren var hensynsfuld, og sagde derfor til kammeraten:

Skyd du nu først Hans, og føjede til – du er vist mest øvet i den sport.

Hans Peter indvilgede, og da den første mågeflok på seks-syv stykker kommer ind i synsfeltet, glidende nordfra et stenkast over klitranden, fyrer sønderjyden løs – uden så meget som at ramme en fjer. Det gik hans ære for nær. Hans Peter ladede påny og holdt midt i næste flok – og ledsagende en dublet fløj denne ukontrollerede sætning ud af munden: Ka do så kom heraus din satan! – – –

Bemærkningen gav et ryk i fiskeren. Det var en hård ed i en missionsmands mund og langt fra en missionsband at være! Det er overflødigt at fortælle, at turen efter måger med den fisker blev deres sidste. I ka sej hvas i vel – men Hans Peter æ no en skidrik. – –

Efterhånden kneb det mere og mere for Hans Peter at få brikkerne i livsmønstret til at falde på plads, og Lises gentagne krampeanfald blev tydet derhen, at det ganske simpelt var hende umuligt til tider at holde latteren borte.

Efteråret gik, vinteren med, og da foråret drog ind over fiskerlejet Stenbjerg – revnede ballonen. En tidlig morgen skulle Hans Peter mødes med en række folk fra egnen. De krævede penge for leverede dyr, penge, som sønderjyde ikke havde endsige ventede at få. Da folk fra byen kom til Hans Peters og Lises hus – var de borte. De havde følt jorden brænde under sig, og havde forladt reden i ly af mørket. Tilbage var de sørgende kreditorer, samt det indbo, som velmenende folk havde givet dem.

Hans Peter Varming var ikke sønderjyde, og han var ikke desertør fra krigen hverken i Frankrig eller Flandern, og han var heller ikke den lykkelige ejer af en stor gård ved grænsen.

Tvivlerne i havsognet triumferede, medens til gengæld de mange, der til det sidste troede på sønderjyderne, prøvede at glemme skandalen.

Men endnu, mere end et halvt hundrede år efter, mindes man – dog nu med muntre smil sønderjyden Hans Peter Varming og hans kone – der havde gået så forfærdelig meget igennem – men fandt en oase i Stenbjerg.

En hund forladt på torvet i Thisted

VED M. E. KRISTENSEN

Forfatteren Johannes Buchholtz var født i Odense, men knyttede sig i moden alder så nært til Limfjordslandet, at den særegne nordjyske atmosfære kom til at hvile over den væsentligste del af hans produktion. Som trafik-assistent i Struer samlede han indtryk ved daglig omgang med mange mennesker. Og det er mennesket, der er det gennemgående tema i den produktion, der blev til i den højtliggende villa i Struer, rammen om virksomme journalist- og forfatterår, indtil Johannes Buchholtz døde 5. august 1940, 58 år gammel.

Fra 1924 helligede Johannes Buchholtz sig skrivelserne og udnyttede i vidt omfang sin frihed til at rejse – og se. Ofte foretog han også rejse tilbage ad tidens og historiens landevej, og i beskrivelserne fra disse rejser vil man ofte finde det centrale menneske i selskab med gode og kloge dyr.

Mennesket og dets dyr anbringes side om side i historiens landskab. Naturens skiftende baggrund føjes på med nænsomme penselstrøg.

I den samling noveller og skitser, der i 1930 udkom under titlen »Kornmod«, hedder et følelsesmættet afsnit simpelthen »lidt om dyr og mennesker«. Sidste del af skitsen handler om en hund, hvis navn er glemt, men som huskedes af »sine« mennesker halvfjerdsintytte år efter, at en nødsituation tvang en kone og hendes tre børn til at forlade det frofaste dyr på torvet i Thisted.

Så længe kan tabet af en hund mindes, skri-

ver Johannes Buchholtz, og han føjer til, at mennesket ikke ville være menneske, hvis ikke der opstod sorg og smerte i sindet, når man af en eller anden grund må skilles fra en firbenet ven.

Beretningen om den forladte hund på torvet i Thisted er ikke blot en dyrehistorie. Den fortæller også om menneskers trængsler i forbindelse med en krig, der i et sekelstid har været mere historie end realitet.

Det er krigen 1864, der fremtvang det hændelsesforløb, der her skal gengives med forfatterens egne ord, et forløb, der påkalder medfølelse med en fattig menneskefamilie og deres hund:

– Det var på Vardekanten i krigens tid. Fjenden lå i landet, han tog, hvad han havde brug for og gav en lap papir som betaling. Mennesket kan ikke leve af papir – der var sorg og sult og elendighed overalt. En landmand ved navn Kühle besluttede at drage fra sin lille gård over til Sjælland for at finde lykken – eller i alt fald føden til sig og sine derovre. Hans rejse var en flugt, thi fjenden havde stavnsbundet landmændene. Tilbage på gården blev hans kone og tre små børn. Det var en vovelig sag at være ene kvinde på en gård i de tider – men *helt* ene var hun ikke. Hun havde en hund hos sig, dens navn er glemt, men det var en stor, smuk Sct. Bernhardshund. Når der kom fremmede folk – soldater eller tiggere til gården, gik den store

hund rundt og rundt om fru Kühle. Dette gjorde de fremmede høflige.

Så kom der brev fra Kühle, at han havde fået arbejde ved et kalkbrud, konen og børnene – og hunden – skulle komme til ham snarest muligt, og rejsen skulle gå op langs vestkysten og tværs over Jylland til Aalborg, hvor der en bestemt dag ville være skibslejlighed for dem til København. Fru Kühle pakkede hjemmets få værdigenstande sammen og kørte af gårde med sine tre små børn. Efter vognen løb den store, brunplettede hund som en slags væbnet eskorte. Også fru Kühle var flygtning – alt muligt kunne times hende, hvis flugten blev opdaget. Det gik for så vidt godt, men om rejsens besværligheder kan et nutidsmenneske vel knap nok gøre sig begreb.

Der var jo ingen jernbaner – og på grund af krigen heller ingen kørende post syd for Limfjorden. Fru Kühle måtte tinge sig befording fra landsby til landsby, ja sommetider fra gård til gård. Oplevelserne var mange og altid ubehagelige: sønderbrudte vogne midt på vildende hede – nætter i musefyldte, iskolde lader – sult og tørst! Havde fru Kühle ikke haft hunden, ville det have set rent galt ud, men den var nyttig på mange måder. Når hun satte børnene fra sig et sted for at skaffe ny befording, så vidste hun, at hun ville finde dem uskade, når hun kom tilbage. Mere trofast barnepige kunne ikke tænkes. Og børnene var vant til hunden og følte sig trygge ved den.

Langsomt – såre langsomt gik det fremad. Det begyndte at haste med at finde frem til skibet i rette tid. Man nåede Struer og kom over færgestedet ved Kilen. Og man nåede Oddesund, men her var alle fartøjer beslaglagte til brug for danske troppetransporter. Fru Kühle løb tryglende fra officer til officer – og endelig lykkedes det den lille familie at komme over Limfjorden med en stuvende fuld transportbåd. Så var man i Thy, udenfor fjendens område, men ikke uden for vanskelighederne. Fod for fod, så at sige, gik det fremad. Det begyndte at haste foruroligende! Men

omsider er man dog i Thisted, hvorfra der går kongelig postdiligence til Aalborg hveranden dag. Ved dens hjælp kan skibet nåes, om ellers intet uheld støder til.

Fru Kühle går til postholderen, bliver indskrevet og får udstedt billet. Diligencen skal afgå fra torvet klokken tolv. Der er en time til, og den udnytter fru Kühle til at proviantere. Men byen er udspist! Hun løber fra købmand til bager og fra bager til gæstgivergård: intet smør, ingen mælk, ingen ost, ja ikke engang nogle skiver brød! Tropperne har kastet sig over byen som en græshoppesværme, og borgerne er ængstelige for at give de sidste krummer fra sig. Fru Kühle er ved at fortvivle. – Giv mig dog lidt til mine tre børn, råber hun og vifter med sine fattige pengesedler. En tarveligt klædt kone rykker hende bagfra i armen og gør tegn til hende, at hun skal følge med ind i et lille hus, og herinde giver hun hende, stadig under udfoldelse af megen hemmelighedsfuldhed, et stort, nybagt hvedebrød og en lille flaske mælk. Konen har selv små børn. –

Lykkelig iler fru Kühle tilbage til torvet og finder som så mange gange før familiegruppen i bedste behold, der hvor hun har forladt den – hunden i midten med gispende tunge, og de små tæt op ad den, ja, til dels ovenpå den. De kender fordelene ved dens varme, lådne pels. Diligencen er endnu ikke kørt frem, og fru Kühle går i gang med at give børnene mad. Hunden forstår, at den har fået afløsning og begynder at vejre i øst og vest efter noget spiseligt til sig selv. På hele rejsen har det kloge dyr forstået at holde sig selv med kost. Den ved nok, hvor folk plejer at kaste deres kødben og madlevninger.

Der kan vel være gået så meget som et par minutter, så ruller diligencen frem med piskekrald og hornsignal: Stig ind – stig ind! Fru Kühle løfter sine børn ind i vognen og skubber sine tasker og bylter på plads. Det er på høje tid – hjælpende hænder rækkes frem mod hende. Men hunden. Hun spejder til alle sider, men ser den ikke.

– Skynd Dem lidt! råber kusken på bukken.

Min hund, siger fru Kühle med angst i stemmen.

– Den har vi ikke plads til – her er overfyldt i forvejen.

– Nej, men den er her ikke – den skal bare se, at jeg stiger ind, så løber den bagefter.

– Det er over tiden. Vi venter ikke på hunde. Stig ind, ellers kører jeg!

– Åh, vendt dog et øjeblik – vent bare fem minutter, så er den her! Fru Kühle strækker hænderne bønfoldende mod kusken på det høje sæde. Han svarer ikke ligefrem nej, så tager hun det for et ja og løber torvet rundt råbende hundens navn – hun kalder ind ad porte og gangdøre, men hunden kommer ikke. En af passagererne springer til og griber hende om håndledet – enten må hun komme *nu*, eller diligencen kører uden hende. Hvad skal hun gøre? Hvad skal hun gøre? I diligencen sidder hendes tre børn – i Aalborg ligger skibet – næste postvogn vil ikke nå frem til det! Hulkende giver hun efter, lader sig føre til vogntrinet og puffe på plads. Kusken slår skrald, og vognen ruller af by.

Kusken var ingen ond mand, men han var kongelig postfører i rød kappe med ansvar for køretiderne. Han ventede længere, end han egentlig burde. Fru Kühle skulle nå sit skib, og i hine tider var skibslejlighed til Sjælland en nåde, som man ikke turde lade gå fra sig – særlig da, når man var en forarmet mands kone. Det er svært nok selv at være *bagklog* i dette tilfælde. Hun nåede skibet, kom over det store vand til hovedstaden og derefter ad nye besværlige veje til Fakse Kalkbrud.

– Men vores hund? sagde hendes mand, da han havde trykket hende og børnene ind til sig.

Der var intet at gøre. Telegraf og telefon eksisterede ikke dengang. Et brev ville bruge mange dage om at nå Thisted. Og hvem skulle man skrive til? Og hvad skulle man skrive? En hund kunne dengang ikke sendes alene og til et menneskes rejse frem og tilbage – ja,

derpå kunne der ikke tænkes. Nej, det var håbløst. De kom aldrig helt over denne historie – de blev ved at se for sig den store hund løbende omkring på torvet i det fjerne, fjerne Thisted.

Vi, der så mange år senere, hører om deres sorg. Også vi kan se hunden for os, da den – formodentlig nogle få minutter efter postvognens afgang – kom til stede. Først er dens ører falden: De er her ikke! Jeg må se at finde dem! Og så har den taget sporet op fra stedet i porten – den har fundet sig vej frem over de brosten, hvor dens herskerinde har gået og søgt og søgt efter den: Her har hun været – og der har hun stået stille – og her er hun vendt om! Den er endt midt på torvet, hvor diligencen holdt: Det sidste spor! Og den har fået som ild under poterne. De må være stegget til vogns: Den fejende svans har klemt sig ynkeligt ned mellem dens bagben. Den fremmede vogns spor har den ikke kunnet følge. Det er bleven den klart, at den var gået tabt – og at den selv havde tabt alt det, som den brød sig om her i verden. Så har den sat sig ned, rejst snuden mod himmelen og tudet så gudsjammerligt – at en behjertet mand er kommet farende ud af en gadedør med en tung stok i hånden.

Hvad der iøvrigt er sket med den store, brunplettede Sct. Bernhardshund i de kommende dage og nætter, ved vi ikke – og vi bryder os knap om at vide det. Men hvad den har tænkt og følt, ved enhver hundekender: Den har lagt ansvaret på sig selv. – Havde jeg dog holdt min sult og tørst ud for at blive hos min herskerinde! Hvor var jeg dum, at jeg løb min vej, lige før vognen kom!

Hunde er vel nok på en vis kloge dyr – mange, mange ting forstår de til fuldkommenhed, men på andre punkter kommer de ganske til kort. Sådan noget som en kgl. postførers tidstabel – skibslejlighed til Aalborg – København og Fakse Kalkbrud ligger så sørgeligt langt udenfor den klogeste hunds fatteevne.

Soldat fra Hannæs slap over »den sorte død«

Sofus Gravesen, Kærup Holme, fortæller om kritiske dage på sygehuset i Randers og om vagttjeneste ved den gamle grænse under 1. verdenskrig.

Det ligger over et halvt hundrede år tilbage, men begivenhederne står stadig prentet frisk i min erindring. Efter at jeg havde ventet et års tid på at blive indkaldt, kom ordren til at møde i Randers 20. juni 1918. Vi var to fra Hannæs, der fulgtes ad.

Thisted-Fjerritslev-banen var oprettet i 1904, og vi tog med tog fra Frøstrup til Aalborg. Derfra med tog til Randers, hvor vi skulle gøre tjeneste som dragoner. Vi blev indkvarteret på rekrutkasernen og tog fat på uddannelsen.

☆

Da en måneds tid var gået, begyndte flere at blive syge. Mange var til doktor hver formiddag, og en dag var jeg iblandt dem, der ikke havde det så godt. Der var den dag mødt godt en halv snes hos en gammel militærlæge, der havde en afdeling på sygehuset.

Vi blev stillet på række i en lang, smal gang. En gammel sygeplejerske kom og udstedte ordren: Bukserne ned!

Så gik hun med termometret fra den ene til den anden. Jeg havde 41! Lægen sagde, at jeg skulle indlægges øjeblikkeligt, men jeg protesterede.

– Jeg skal hjem på kasernen for at gemme mine sager. Ellers er de hugget, når jeg kommer tilbage.

Lægen ville ikke lade mig gå, når jeg havde 41, men jeg var stædig og gik den halve kilometer tilbage til kasernen. Der skulle jeg op på 2. sal. Det blev den hårdeste tur i mit liv, men jeg gik tilbage til sygehuset og blev indlagt.

Jeg måtte dele skæbne med mange andre. Temperaturen svingede op og ned. Ingen vidste, hvad det var, vi fejlede. Nogle sagde, at

det var angina. Vi blev hver dag tilset af den gamle militærlæge, og sygeplejersken fik en oppasser til at hjælpe med at sørge for os.

Sygdommen satte sig i halsen og brystet. Vi fik næseblod og kunne næsten ikke snakke.

Flere blev syge, og efterhånden var der ikke plads på sygehuset. Gymnastiksalen på kaserne blev omdannet til lazaret, men dér var der ikke mulighed for at give nær så god forplejning, som vi fik.

Det var midt om sommeren, og det var frygteligt varmt for dem, der skulle ligge i gymnastiksalen. Jeg blev klar over, at jeg havde været heldig, da jeg blev syg så tidligt, at der var plads på sygehuset.

Efter et par ugers forløb begyndte jeg at komme lidt op, og det blev tilladt at gå ud i haven. Jeg var frygtelig sulten, og da en mand i nærheden var ved at røge makrel, kunne jeg ikke holde mig tilbage. Jeg købte en varm makrel for 10 øre! Den smagte godt.

Men ellers var varm øl det bedste, vi kunne få. Det lindrede i halsen. Fra morgen til aften længtes vi efter den lindrende øl, som vi drak af store, hankløse kopper.

Nogle dage efter, at jeg var kommet op, sagde lægen:

– Nu skal De snart tilbage til kasernen, 67!

Men den dag, jeg skulle meldes rask, fik jeg feber igen. Jeg fik taget temperatur – og det viste sig, at jeg havde 40. Så blev jeg lagt i seng igen og fik den samme omgang. Det blev værre med næseblødningerne, og jeg måtte have vat i næsen.

En stor, kraftig mand, en konstabel, kom til at ligge ved siden af mig, da han kom på sygehuset en dag ved middagstid. Om aftenen blev han så underlig tavs, og midt om natten gik han op i vildelse. Han var lige ved at styrte nedad en trappe, da vi fik fat på ham og fik ham tilbage i sengen.

Kl. 6 om morgenen kom lægen og så på os. Ved 10-tiden kom han igen og satte sig på sengen mellem os. Han tog konstabelen i hånden. Lidt efter var han død.

Lægen vendte sig om mod mig og sagde: Det er den sorte pest!

Det var ikke just en opmuntrende meddelelse at få.

Lidt senere kom en søster og to brødre til konstabelen for at se til ham, men det var for sent. Da var han sort over det hele, og jeg kunne ikke lade være at tænke på, hvordan det ville gå med mig.

Men det gik den rigtige vej. 8 dage senere var jeg så rask, at jeg kunne komme tilbage til kasernen. Der lå stadig en masse i gymnastiksalen. De havde det ikke godt. Selv var jeg meget træt.

Det blev langt hen på sommeren, inden jeg begyndte at blive nogenlunde rask, og det var stadig galt med halsen. Vi hørte, at det var »spansk syge«, og at man i København havde forsøgt lungeoperationer mod sygdommen.

Mens sygdommen stod på, havde jeg ingen mulighed for at underrette mine forældre på Kærup Holme, og der var ikke noget, der hed rekreation efter den langvarige sygdom. – Tværtimod.

En dag i oktober kom en oberstløjtnant ind i stalden, hvor vi havde vore heste, og sagde, at vi skulle gøre klar til at rykke ud. Der blev udleveret skarp sabel og patroner. Vi skulle til grænsen. Det blev sagt, at der var mytteri i Tyskland, og at mange var på vej mod Danmark.

Kl. 5 næste morgen mødte vi på banegården i Randers med vore heste – vel 150–200 heste i alt. Vi kørte med tog ned gennem Jylland og nåede efterhånden til Ribe. Da var det mørkt.

Vi fik udleveret indkvarteringssedler, men vidste hverken hvor øst eller vest var. Jeg skulle til Vester Vedsted, men hvordan skulle jeg bære mig ad med at finde dertil, når der ikke var gadelys?

Ved en vej traf jeg nogle unge fyre, der hjalp mig, og efterhånden kom der flere dra-

goner, som skulle den vej. Jeg havde vel redet en god mil, da jeg kom til et krumt sted, hvor jeg fik min hest ind og fik noget at spise. Senere kom en anden dragon og spurgte om vej. Han skulle til et sted øst for Ribe, men var kommet i den helt forkerte retning.

Vi kom til at bevogte grænsen, der jo dengang gik ved Kongeaen ikke langt fra Ribe. Først var vi ved Kalvslund, senere i nærheden af Holsted. I alt var vi indkvarteret hos bønder på egnen i et års tid – en til to måneder hvert sted. De fleste steder blev der taget godt imod os, selv om der havde været infanterister før os.

Der blev gjort forsøg på at smugle heste over grænsen til Danmark, og russere søgte at komme over. En dag så jeg en bylt i et krat. Det viste sig at være en russer, som jeg fik tag i. Han så sørgelig ud, havde kun sække om benene. Han blev bragt til en lejr ved Ribe. En anden gang fangede jeg en smugler, der ville hente sæbe i Danmark. Det gav mig en orlov.

Et års tid efter, at freden var sluttet, fik vi at vide, at vi kunne regne med, at vi skulle

ned til den nye grænse, men det blev ikke til noget. Hen imod jul kom vi med tog fra Ribe tilbage til Randers.

Men jeg måtte vente med at rejse hjem, til jeg havde fået skrevet efter penge og tøj. 20. december nåede jeg hjem til Kærup Holme.

☆

Jeg var sluppet over »den sorte pest« med livet i behold, men jeg havde tit ondt i halsen og måtte til læge Saabye i Tømmerby for at blive penslet.

– Det er kronisk. De må ikke ryge, sagde han.

– Men når han havde penslet mig, gav han mig en god cigar, fordi det havde været så ubehageligt!

I de sidste år har jeg ikke mærket noget i halsen, men jeg har fået sukkersyge og må ikke nyde søde sager. Sodavand med kunstigt sødestof bryder jeg mig ikke om, men jeg vil gerne have en lys øl. Når jeg får den varmet, kan jeg ikke lade være med at tænke på den tid, da jeg svævede mellem liv og død på sygehuset i Randers.

Den åd sig selv til sidst...

I 1889 kunne følgende annonce læses i Thisted Amtsavis:

»Et stort kæmpesvin af vægt 800–900 pund, længde og omfang som en stor stud, forevises i hotel Royals gård. Svinet har kostet 180 kr., og det er det største svin, der nogensinde er fremstillet. Entré 25 øre for voksne, 10 øre for børn«.

Kæmpesvinets ejer, der havde købt det i Bjerget, fik dog ikke den forventede forretning ud af fremvisningen. Avisen meddelte, at svinet straks efter ankomsten til Thisted blev beslaglagt af en sagfører, som havde en fordring på køberen. Der blev efter alle kunstens

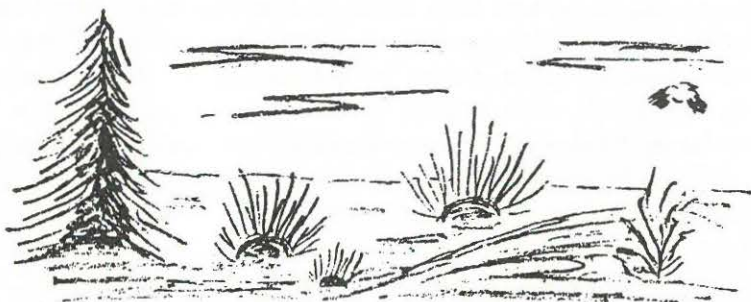
regler gjort udlæg i svinet, og entréindtægten skulle så gå til dækning af fordringen.

Men så nægtede køberen at modtage svinet, som derefter henstod på sælgerens regning og risiko. Under fedningen havde svinet fortæret halvanden skæppe korn daglig, så det var en temmelig dyr pensionær. Med entréindtægten gik det sløjt, bl. a. fordi der ikke altid var nogen kontrol. Når svinets gode appetit kombineres med sagførerregningen for udlægsforretningen m.m. – tilføjer avisen – er det næppe helt ugrundet at nære frygt for, at det i løbet af kortere eller længere tid vil æde sig selv op, som der står i negervisen:

Dens endeligt var trist,
for den åd sig selv tilsidst. C. B.

MEST FOR DE YNGRE

Tågedans i Thy

Vi kender en markvej heroppe i Thy. Det er vores vej, men også mange andres. For derude, hvor de to hjulspor løber side om side gennem lyng, græs, pors og ensian, der bor en hel masse af vore små venner.

De er sjældent rigtigt stået op, vennerne, men de er altid lige ved det. Står med strittende hårtoppe på runde hoveder og prøver på at få øjnene op over hedefladens græs og lyng.

Nogle siger, vore venner bare er sivtotter. Men vi ved, de er levende. Vi har set dem en tåget sensommormorgen danse rundt i lyngen, hoppe og springe, huje med småbitte stemmer og rulle med deres sjove, runde filurøjne, som vi aldrig før havde set.

Men det var ikke alle vennerne, der dansede. Nogle få stod tilbage og bare strittede med håret. Det var dem, der var pyntet med edderkoppespind. De stod lisså stille for ikke ryste dugdråberne af spindets tråde.

Intet juletræ kunne være finere pyntet, og det kunne de dansende venner se.

De dansede fra hoved til hoved med store spring og lange, glade arme. De tog hinanden i hånden og sang med deres småbitte musestemmer om alt det dejlige, de så, men mest om edderkoppernes kunstværker i kammeraternes hår. Og kammeraterne blev ved med at stå stille uden så meget som et lille ryst på hovedet.

Solen begyndte at komme frem og gjorde spindelvævet perler til stjerner, små strålende stjerner trukket på snor. Da blev der helt, helt

stille på heden. De dansende venner satte sig ned, trykkede sig ind til hinanden og sang deres musesang, mens bare øjne og læber bevægede sig.

De så og så – og sang. Så holdt også sangen op, og der var kun en enkelt lærke at høre oppe i tågen i retning af det gyldne sted, hvor solen var ved at bryde igennem. Ellers helt stille på heden.

Så lød der et nys. Et stort, forkølet nys. Det var ræven. Vennerne blev så forskrækkede over det nys, at de sprang lige op i luften, fo'r til alle sider og søgte hver for sig deres plads i lyngen. Så smuttede de ned i jorden, hver og en med en skruende bevægelse som snurretoppen, der kører rundt.

På et øjeblik stod de der alle, som de plejer at stå, stille og med strittende hår. De andre havde stadig deres pynt, men alle de, der havde danset, var blevet rødhårede.

Ræven kunne vist ikke forstå, hvad den havde set. Den snusede til en af de rødhårede og så til en af dem med spindelvæv i toppen. Spindelvævet sad fast på rævens snude og kildede. Ræven måtte sætte sig i græsset og gnide næsen eftertrykkeligt med forpoterne for at blive det irriterende stads kvit.

Så listede ræven afsted med den lange hale højt hævet i solskinnet. Vi ville gerne se vennerne danse igen. Spurgte, om de ville. Men de blev hvor de var allesammen, rystede end ikke på hovedet.

Og sådan har de stået siden.

Siska.

Storkene i Frøstrup

- et virkeligt eventyr

Før man har set med egne øjne, kan man ikke forestille sig, hvor sælsomt det er at opleve et storkepar spadsere rundt på plænen i en nordjysk villahave. En stork går nemlig ikke. Den spadserer med majestætiske skridt og en holdning, der aftvinger selv mennesket respekt. Stor er denne fugl på plænen, meget større end den syner, når den med spilede vinger sejler under sommerhimlen.

I Frøstrup fortsætter det storkeeventyr, der for tretten år siden startede så sørgeligt med en syg stork. Her hos uddeler Chr. Søndergaard oplever man synet af et storkepar i øjenhøjde. De dejlige fugle bor side om side med menneskene, er afhængige af dem, tåler dem, men kun familien Søndergaard. Passerer en fremmed, om end aldrig så stiltfærdigt, ad havens flisegang, bliver storken i reden årvågen og anspændt. Halsmusklerne strammes, og de vagtsomme øjne følger den fremmede til dør eller havelåge.

Sådan skal det være. Mennesket er trods alt ikke til at lide på. Det måtte storkeparret i Frøstrup sande, da deres tre unger ved nattetid blev stjålet ud af reden. Siden da har begge uddeler Søndergaards havelåger været låst.

Da hunstorken Ludvig for de snart mange år siden fik sit hjem i villahaven, var den en stakkel med brækket vinge. Mange sure sild var den ikke værd, da den blev fundet forkommen og elendig ude i vejlerne og bragt til

dyrlægen, som måtte fjerne det yderste, ødelagte led af højre vinge. Dermed var Ludvigs skæbne bestemt. Men ingen anede dengang, at Ludvig skulle blive berømt.

Det er den blevet, takket være familien Søndergaards omhu. Der er endog skrevet en børnebog om Ludvig og livet, som det har formet sig i den lave storkerede i haven hos Søndergaards. Det er et virkeligt eventyr, et eventyr der fortsætter, så længe storkereden i Frøstrup er befolket, og som bliver stadig mere eventyrligt år for år. Da Ludvig kom til skade og blev taget under vingerne hos uddelerfamilien, var der stadig mange storke i Nordjylland, også i Thy og Hanherred. Nu er Ludvig og den mage, hun fik efter otte ensomme år, det nordligste ynglende storkepar ikke blot i Danmark, men i Nordeuropa.

Mange kender beretningen om den ensomme Ludvig, der blev taget i huset hos uddelerfamilien, rent bogstaveligt i huset, for det blev i løbet af den første vinter for koldt i udhuset for den store fugl, der var vant til i vores mørke vinter at nyde sydens sol langt nede i Afrika. At lade Ludvig omkomme nænnede man ikke, og så måtte den ind i varmen til den øvrige familie. Som et andet kæledyr fulgte storken fru Søndergaard overalt i huset under dagens forskellige gøremål. Det var i denne første vinter, man oplevede de episoder, der gengivet i konservator Leo Novrups

Hanstorken går på vingerne for at hente føde til den forslugne flok i reden.

børnebog om storken i Frøstrup, vækker jubel, når bogen bruges som kær godnat-læsning for de mindste:

»Ludvig kunne ikke begribe, at fru Søndergaard altid fulgt ham lige i hælene og fik vældig travlt med at vaske og tørre op, bare han kom til at tabe en klat.

Dagene gik, og Ludvig hyggede sig inde i varmen. Når fru Søndergaard var i køkkenet, var Ludvig også i køkkenet. Så stod han ved siden af hende og »hjalp« hende med at skrælle kartofler og lave middagsmad. Ganske stille stod han – med hovedet på skrå – og kiggede på hende med et stort sort klogt øje. Fru Søndergaard syntes, det så vældig flot ud

med sådan en levende stork på køkkenbordet midt om vinteren.«

Besværet med et plejebarn af denne sjældne slags kan vist de fleste sætte sig ind i. Megen indføling måtte til, for at sameksistensen mellem mennesker og fugl kunne forløbe så gnidningsløst. Fodringen var det mindste problem, efter at Stinne og Haakon Christensen fra Amtoft havde påtaget sig at sørge for rødspættehoveder. Det gør de stadig. Et par gange om ugen holder de ved havelågen. Hvad der ikke sættes til livs straks, havner i fru Søndergaards fryser.

Allerede den første sommer havde Chr. Søndergaard etableret storkereden et par meter

over plænen grønsvær. Med tilfredshed havde storken taget sin nye bolig i besiddelse. Trods sin beskårne vinge kunne den klare et flugt-agtigt hop fra reden ned på græsset, men flyve op igen formåede den ikke. Derfor havde den fået en trappe med nydelige små trin, som den besteg med adstadige skridt – baglæns.

Otte år var gået for den ensomme Ludvig. Vintrene havde den tilbragt dels i udhuset, dels inde hos Søndergaards. Somrene forløb med ensom spejden efter en mage, græshoppejagt på plænen og en vis familær hygge med de mennesker, der havde reddet dens liv.

Så kom den sommer, der skulle afsløre, at Ludvig ikke var en herre-stork, men en dame. Om denne overraskelse skriver Leo Novrup i sin bog:

»En dag stod fru Søndergaard ude i gården og pudsede vinduer. Der lød en stærk susen i luften, og en stork landede i reden lige ved siden af Ludvig. Fru Søndergaard lukkede øjnene og turde slet ikke tro, at hun havde set rigtigt. Men da hun kiggede igen, var der stadig to storke i reden. Hun skyndte sig ind for at ringe til nabokonen og bede hende kigge ud ad vinduet. Og da hun hørte, at nabokonen så det samme som hun selv: to storke i Ludvigs rede, knebrende højt af glæde, skyndte hun sig at ringe til sin mand for at fortælle ham den store nyhed.

Den næste store overraskelse var, at det var Ludvig, der lagde æggene. Otte dage efter, at den fremmede stork var kommet, lagde Ludvig sit første æg, og da der var gået fire dage, lå hun og rugede på fire æg.«

Ludvig beholdt sit navn, selv om »han« altså var en hun, og da det første æg efter 30 dages rugning åbnede sig for en ynkelig lille unge, rejste moder Ludvig sig straks i reden for at nyde synet af det spæde vidunder. Måske erindrer hun, at hun otte år tidligere – før sit uheld med vingen – havde haft unger i naboreden på kroens høje tag.

Der kom fire unger i reden denne første, familiære sommer i haven hos Søndergaards,

og mange glædede sig med værtsfolkene over den travlhed og idyl, man oplevede. Begge Søndergaards havelåger blev så at sige trådt ned, og man begyndte langtsomt at vænne sig til skarer af børn og voksne, der brugte alle mulige krumspring for at komme storkene så nær som muligt.

Allerede denne sommer oplevede man det drama, der tvinger tårerne frem i barneøjne, hver gang storkebogen læses højt:

»En dag lå en af ungerne på jorden under reden. Da den ikke var død, lagde Søndergaard den tilbage i reden, men lidt efter kastede Ludvig den ud igen.«

Selv om små tilhørere får at vide, at ungen var syg og ikke ville spise, accepteres ikke den umenneskelige kendsgerning, at ungen fik det skæbnesvangre puf ud over redekanten. Og så endda af sin mor. Hvorfor passede hun ikke særlig godt på ungen, når den var syg?

De tre raske unger voksede til, fik sensommerens uro i kroppen, lettede fra reden og forsvandt sydpå under en smuk augusthimmel. Ludvigs ægtemage trak afrejsetiden ud. Den syntes at have opgivet sin vinterrejse for at blive hos Ludvig. Da der i oktober begyndte at komme is på vandet, blev det hanstorken for ubehageligt. Et par nætter fulgte han med ind i udhuset og sov der. Den 9. oktober fløj han – og kom ikke tilbage.

»I to døgn stod Ludvig i sin rede og sørgede. Hun ville ikke engang æde, når Søndergaard kom med fiskespenden. Til sidst hentede han hende ned og satte hende ind i udhuset. Han fik hende da også til at æde et par fisk, men trist var det at se hende miste livsmodet.«

Efter nogle dage lavede Ludvig op igen. Vintren gik, også for den forladte stork, og en dag først i april gentog eventyret sig: Ludvigs mage landede på redekanten, og der var straks gang i familielivet.

Atter kom der fire unger, men den ene måtte som året før ofres udover redekanten. Stort mere nådig var skæbnen ikke de øvrige tre unger. Da de var halv voksne, fjernede en

Henning Skov ringmærker et kuld Frøstrup-storke, mens Chr. Søndergaard ser til.

uforstandig person dem en nat fra reden. De værgeløse fugleungers videre skæbne hyller sig i det uvisse, men man mener, at storketyven har ombragt dem, da hans skændige gerning blev kundgjort i alle landets aviser.

Allerede da var Ludvig med familie blevet berømt i den ornitologiske verden.

Berømmelsen steg yderligere, da Ludvigs mage den følgende vinter besluttede sig til at trodse elementerne og blive i Danmark. Det blev en streng vinter med megen sne, og man oplevede det utrolige, at se storkeparret på havevandring mellem driverne ved Søndergaards hus. Så koldt var det, da vinteren var værst, at de to storke stod apatiske i deres udhus og tilsyneladende opgav at holde sig rene og pæne. Også i storkenes verden er det et

tegn på undergang, når der slækkes på hygiejnen, og hos Søndergaards forstod man alvoren. Der blev omgående etableret centralvarme i udhuset hos de to pensionærer.

Det er nu tre år siden, Leo Novrup sluttede sin børnebog om storkene i Frøstrup. Tusindvis af kilometer havde han da kørt mellem hjemmet ved Vejle og storkenes nordenfjordske hjemsted for at kunne delagtiggøre andre i sine iagttagelser.

Livsrytmen i storkereden har været den samme, disse tre år. Hannen er blevet hos Ludvig, trofast og uanfægtet af årets gang. Pæne kuld er vokset op i reden, og hvert efterår har man set tre unger rejse mod syd. En enkelt gang har der været visit af en fremmed stork i nærheden af reden. Man formoder, det har

været en unge »fra i fjor«. Den blev tålt den korte stund, den befandt sig i haven. Ellers tåler storke ikke gæster på deres domæne. – Storkefejder er kendt som en blodig og dramatisk foreteelse.

Siden 1969 har storkelivet i Frøstrup været overvåget af Zoologisk Museum i København. Ornitologen Henning Skov har fået overdraget den ansvarsfulde opgave at ringmærke storkeungerne og iøvrigt holde et videnskabeligt øje med storkenes trivsel og færden.

At Frøstrup-storkene bliver ringmærket er en følge af deres opvækst i menneskers nærhed. Ude i naturen må storkeunger hverken ringmærkes eller fotograferes. Det er simpelt hen forbudt at foretage sig noget, der på nogen måde kan forstyrre de efterhånden sjældne fugle. Omsorgen for storkene forstærkes, efterhånden som det tynder ud i bestanden.

Ifølge Zoologisk Museums statistik over det samlede antal storkepar, var der i fjor 51. I år har der været 38 par i hele landet.

Ringmærkningen i Frøstrup har kunnet foregå uden panik af nogen art. Når Henning Skov kommer med ringene, har Søndergaard holdt igen med fiskespannden, så hannen – der ellers er blevet lidt mageligt anlagt – må en tur ud i vejlerne for selv at skaffe føde. Mens han er borte, lokkes Ludvig ind til fiskespannden i udhuset, og Henning Skov kan uforstyrret få ringene klemmt sammen om ungerne lange ben. Det kan være svært nok at hitte ud af det sammensurium af ben, der findes i en rede med store storkeunger, fortæller Henning Skov.

Ungerne skal være omkring fire uger, når mærkningen finder sted. På det tidspunkt fristes de endnu ikke til at forsøge en flugt ud over redekanten.

En enkelt gang har Henning Skov prøvet at mærke ungerne, mens Ludvig var »hjemme«. Det blev kun til dette ene forsøg, for Ludvig så iskoldt på ornitologen. Med mord i blikket, siger han. Henning Skov ønskede ikke at stifte nærmere bekendtskab med Ludvigs

dolkespidse næb og fortrak stilfærdigt ned ad stigen.

Nitten storkeunger har fået lov at vokse op i storkereden i Frøstrup. Det kuld, der i 1969 blev stjålet, var det første, der var ringmærket. Dem venter man ikke livstegn fra. De følgende fire kuld på ialt tretten unger har begivet sig ud i den store verden, og dem vil der være en teoretisk mulighed for at høre fra indenfor den kommende snes år.

I vild tilstand kan storke blive 20–25 år. Måske kan den beskyttede tilværelse i Frøstrup bevirke, at Ludvig og dens mage når en højere alder. Man ved, at Ludvig havde unger på krotaget før sit uheld med vingen. Altså har hun været mindst fire år. En stork bliver nemlig først kønsmoden, når den er 3–4 år. Efter de otte ensomme år og seks med unger må man se i øjnene, at Ludvig har nået en moden alder. Og at også dette eventyr nærmer sig en afslutning.

Den årlige flyvetur til Sydafrika spares Ludvig og dens mage for – 12.000 kilometer hver vej. Alene det kan måske forlænge de to storkes liv. Dertil kommer, at de lettere end de fleste storke skaffer sig føden – af fiskespannden. Man regner med, at flyveturen fra Danmark til Sydafrika tager storkene 8–10 uger. Turen hjem til rugestedet tilbagelægges med forårets higen i blodet på den halve tid.

Det daglige samliv med storkene har givet familien Søndergaard mange forpligtelser, til lige megen glæde og adspredelse. Pasningen af fuglene er overkommelig, siger Chr. Søndergaard, men hvem tænker på, at det medfører en omfattende korrespondance at få storke i huset. Søndergaard har mapper fulde af breve og kort fra folk af så godt som alle nationaliteter. Som regel indeholder brevene spørgsmål vedrørende storkene, og så må Søndergaard til skrivebordet.

Af de mærkede storke har man fået efterretning om kullet fra 1971, der af ukendte grunde havde valgt en forkert rute for deres rejse mod syd. Normalt flyver storkene over

En af Ludvigs unger fra 1971 nødlandede på Madeira, hvor den fik en ny plejefar.

Østeuropa, men disse tre havnede tre dage efter afrejsen fra Frøstrup i England, hvor den ene fløj mod en skorsten, blev stækket og kom i pleje i en dyrehave. Sommeren efter blev den sluppet løs, men anbragte sig på en transformator, hvor den så at sige brændte op. Takket være ringen, hvis nummer og tekst er så tydelig, at den kan aflæses i kikkert, nåede det sørgelige budskab Zoologisk Museum i København.

Efter mellemlanding i England fortsatte de to og nåede i løbet af tre dage til Madeira, en flyvetur på 2000 kilometer. Begge storke var

udmattede til det yderste, den ene så alvorligt, at den måtte have menneskelig hjælp. Da den anden stork havde genvundet sine kræfter, fløj den videre, mens den mest medtagne måtte blive på Madeira. Her er den stadig.

Også i år lykkede Chr. Søndergaard op for centralvarmen i storkenes paulun, da nattefrosten satte ind og gjorde det ubehageligt for storkefødder at træde i det rimhvide græs. Lunt er der i udhuset, men sydens sol må de to smukke fugle savne. Til gengæld nyder de den udsøgte pleje. Og et par ekstra rødspættehoveder juleaften.

Mette Fastrup.

fra det gamle album

Sommerbillede fra 1899 i Thisted – udlånt af fru Marie Kramer, der har identificeret nogle af dem. Stående fra venstre: Brandi, Sørensen (kaldet magisteren) Peter Husum (faderen præst i Thisted) og Brandi. Siddende: Emil Hald (søn af kantor P. M. Hald) og Svend Garnæs Hansen (søn af Jakob Hansen). Liggende: ukendt, Laurids Gørup (søn af vognmand Gørup, Kirkegårdsvej), og Aksel Maltesen, gift med Helene Garnæs Hansen.

En dag i efteråret 1909, da der var Santalbasar i Thisted, blev dette billede taget. I bageste række ses fra venstre Anna Marie (ansat på Thisted Alderdomshjem til 1955), kunstmaler Chr. Andersen, sognepræst Jakob Hansen, Marie Garnæs Hansen (nu fru Kramer) og Holger Husum (søn af L. Birkedal Husum, præst i Thisted 1880–86). I forreste række fru kunstmaler Hedvig Andersen, frk. Johanne Andersen (senere fru pastor Ring, Roskilde), fru Vita Hansen, søster Ina (bestyrerinde på asylet), Andrea Frank (sømandsmissionær i Calcutta) og søster Else Kirstine, børneasylet.

Under forberedelserne til Thisteds 450 års købstadsjubilæum 10. august skeles der til, hvordan fire hundrede års jubilæet i 1924 blev fejret. Statsminister Th. Stauning og indenrigsminister C. N. Hauge var blandt deltagerne. De sidder bagest i vognen. Foran med ryggen til kusken toldforvalter H. L. Madsen og postmester C. P. Madsen.

Et stråtekt hus var en af seværdighederne ved Thisteds 400 års købstadsjubilæum i 1924. Billedet er taget i Jernbanegade med præstegården til højre. Vognen med huset er fra Thisted Dampmølle, kusken Søren P. Nielsen. Huset blev efter festen opstillet i haven hos hjælpearbejder P. Skallerup i Thisted Landsogn.

Ved festlighederne i forbindelse med Oddesundbroens indvielse 15. maj 1938 optrådte borgmester S. Bjerregaard i rollen som Chr. den 3., der overdrager kronens jorder (Kronborg) til byen. Direktør Fr. Bredahl står med det kongelige brev i hænderne.

Cand. pharm. Carl Bøggild købte i 1880'erne materialhandelen på hjørnet af Vestergade og Amtsstræde i Thisted af konsul N. C. Andersen (gift med J. P. Jacobsens søster Marie). Carl Bøggild drev forretningen til 1916, P. C. Mærkedahl 1916-26, Søren Krogh Nielsen til sin død 1946. Med Henry Nordentoft som bestyrer drev fru Magda Krogh Nielsen forretningen til 1951, derefter havde de den i kompagni i 10 år. Siden 1961 har Henry Nordentoft været eneindehaver.

Carl Bøggild og to sønner i forretningen i 1906. Som farmaceut sværgede Carl Bøggild til de hvide apotekerkrukker, og den dag i dag findes en del af dem på hylderne i Thisted Materialhandel, Vestergade 16.

På dette billede fra Hanstholm 1917 ses senere sognerådsformand Anton Jensen, der omkom ved »København«s forlis 1948. Han sidder i båden med sin yngste søn (nu bager i Sennels) på skødet. Den høje mand i båden er Anders Præstegaard. Ved hans side står en søn af Anton Jensen (nu uddeler i Nors). Stående fra venstre: fru Petrine Præstegaard, Else Præstegaard (mor til Anders) med en dattersøn (Niels Grønkjær), Mads Præstegaard (Anders' far) og sidst Anton Jensens kone, Marie. Som krævet under 1. verdenskrig var der nationalitetsflag på båden.

Mølebygning ved Hanstholm.

Ud for Roshage øst for den nuværende havn i Hanstholm blev der i 1904 taget fat på at bygge en 310 meter lang læmole, som var færdig i 1911. Kranen blev ført af Jeppe Zohnesen. Blandemaskinen blev trukket af et damplokomotiv. En mølle trak vand op. Molen blev bygget af firmaet Blom, Saabye & Lerche under ledelse af ingeniør Lillelund. Vandbygningsvæsenets tilsynsførende var ingeniør Sletting, fremgår det af oplysninger fra Anders Præstegaard til lederen af det kommunale arkiv, lærer H. Hansen.

Roredningsbåden i Hanstholm omkring år 1900. Redningshuset lå oven for sletten. Når den skulle til stranden og sættes ud, var der fire hestetil at trække den. Manden med tømmerne er vist Chr. Kløvborg. Ved siden af ham i hvide skjorteærmer Anders Pedersen (tømmermand), hvis søn boede i Hanstholm til sin død for 6-7 år siden. Kusken i vognen bag båden menes at være Lars Peter Bunch, Gl. Torp, der også sørgede for heste til redningsvæsenet.

Jesper Kristensen og hans kone Else Marie boede i en ejendom i Saarup, som nu er revet ned. De havde to køer som trækraft, da dette billede blev taget et af de første år i dette århundrede. Læg mærke til det originale okseseletøj. Deres datter Kathrine blev gift med senere opsynsmand Søren Jacobsen, hvis søn er på alderdomshjemmet i Hanstholm.

Skibsreder A. O. Andersen lod Strandgården på sletten sydvest for Hanstholm Fyr opføre i samme stil som Klitgården i Skagen. Tidligere sognerådsformand Jeppe Christensen, Ræhr, har fortalt, at Strandgården stod færdig i 1916 efter flere års byggeri. En søn af skibsrederen boede så vidt vides på Strandgården sammen med kong Frederik IX, når de var på jagt. Da ekspropriation med henblik på havnebyggeri fandt sted i 1920, bød staten 55.000 kr. for Strandgården. A. O. Andersen var ikke interesseret i at sælge på det tidspunkt, men et års tid senere tog han mod tilbuddet. Sidst i tyverne lejede forfatteren Bertel Budtz Müller Strandgården. Den ejes stadig af staten.

Slynbjerg Mølle, der i følge oplysninger fra Gustav Kreiberg lå ved vejen mellem Struer og Thisted ca. 300 meter øst for krydset ud for Hurup (Karensminde). Møllen var genopført efter en brand i 1862, men blev i 1916 revet ned af gdr. Anders Hoxer, der brugte materialerne til opførelse af en ejendom, der stadig eksisterer.

I haven ved Kristen Søndergaards ejendom i Hansted ca. 1905. Bagest står fra venstre fru Elise Søndergaard, Kristen Søndergaard (senere sognerådsformand), Peter Nielsen (kaldet Peter Post, da han havde postkørslen til Thisted, Elises bror) og Andrea Nielsen (Peters søster). Forrest: Elise og Kristen Søndergaards børn Kristian, Johanne og Niels. Den mindste af pigerne er Elna Madsbøll, hvis far var lærer i Hanstholm. Det var Niels Søndergaard, drengen yderst til højre, der oprettede Hanstholm-København bilruten i 1949.

Det første automobil, der blev indregistreret i Hurup, en Ford 1910. Ejer: fotograf C. Slej. Han tog 50 øre for en tur til Ashøje. Passagererne måtte være indforstået med, at de skulle skubbe på op ad bakken!

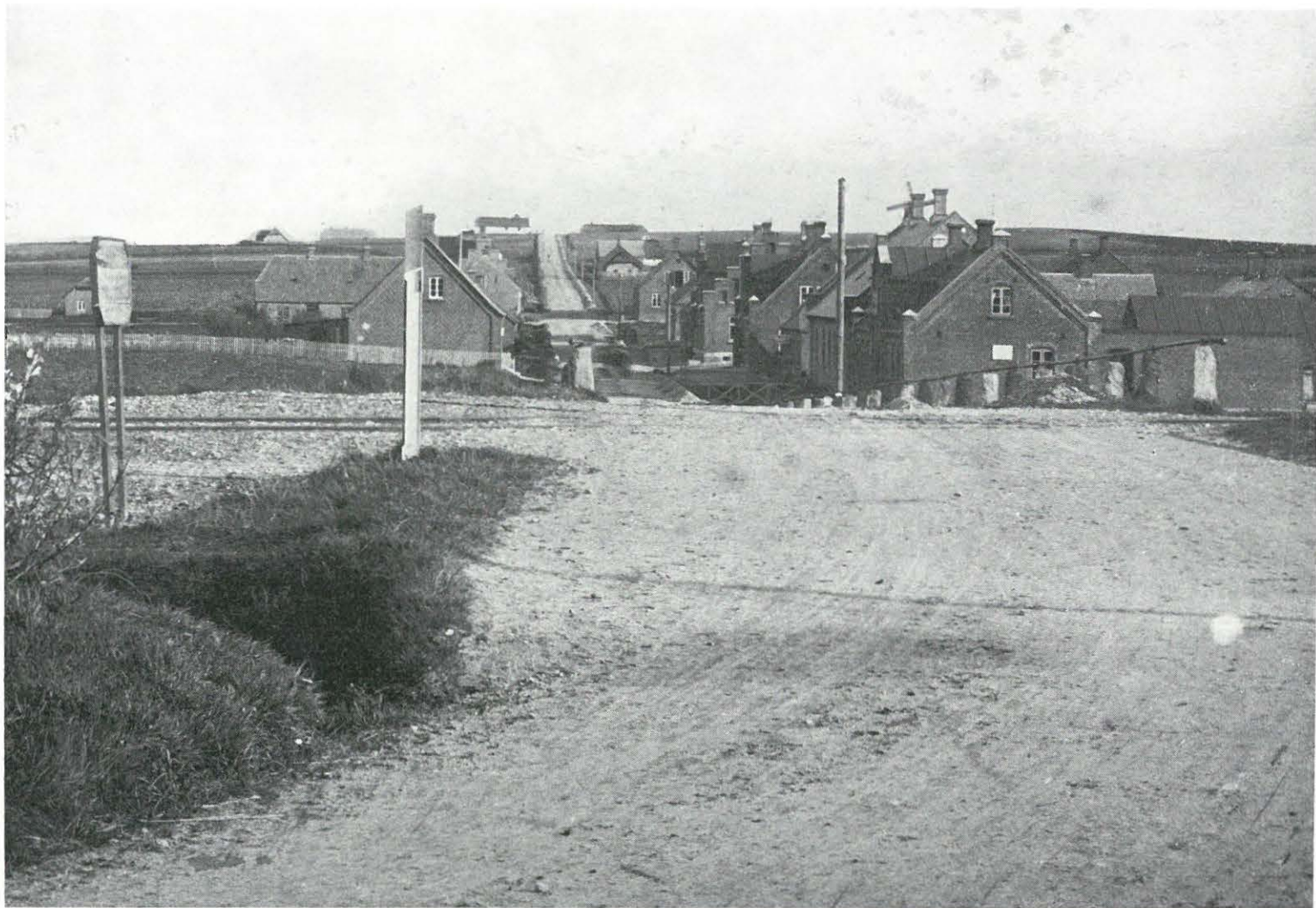
Den østlige del af hovedgaden i Hurup 1907. I følge oplysninger til lederen af arkivet for Sydthy Kommune, kontorass. Tage Thure, boede tøffelmager Jensen i huset til venstre – bag de store træer dyrlæge Jørgensen. I højre side fra neden boede modehandlerinde Mathilde Jensen (nu Thisted Dagblad), i det høje lyse hus Kirsten Hummelshøj (nu købm. Madsen), tømrer J. Christensen og skrædder Thomsen (nu slagter Hummelshøj), maler Jeppe Søndergaard (maleren Jens Søndergaards farbroder), blikkenslager Johansen og rebslager Sørensen. Pigen, der står ved vognen med siden til, er Henriette Dam, datter af ølbrygger P. P. Dam. Pigen med lys hat er Anna Kristiansen, pigen bag den mindste i gruppen, hendes søster Emilie (døtre af tømrer Andreas Kristiansen). Det originale billede findes på Sydthy Egnshistoriske Arkiv, Sct. Thøgersgård, Vestervig.

Omkring 1906 blev manufakturhandler Olsen, Bedsted, fotograferet ved sit lysthus sammen med familien. Den tilstødende forretning drives i dag af Emil Jeppesen.

Mellemskoleeksamen i Hurup 1912. Forreste række: Anders Jensen og Chr. Svarre Larsen, Ydby. Anden række: Søstrene Ellen og Hilda Søe-Pedersen, Boddum Præstegård, Gudrun Jørgensen, Hurup, Karen Block, Hurup, Fanny Kjærsgaard, Hurup Præstegård, lærerinde fru Suhr-Hansen. Tredje række: Holger Hansen, Ydby, Elisabeth Bluhme-Knudsen, Vestervig, lærer, stud. mag. Lauritz Jørgensen, lærerinde frk. Madsen (Aalborg), Theodor Andersen, Thisted, bestyrer H. I. Jørgensen, Hurup, Aage Korsgaard, Doverodde, lærer, stud. mag. Viggo Jørgensen, Hurup, Tage Jørgensen, Boddum, Chr. Amby, Lyngs, lærerinde frk Petersen, Hurup, Johannes Madsen, Uglev, lærer, cand. mag. Olaf Hansen, Hurup. (Overladt til arkivet for Sydthy af Chr. Svarre Larsen).

Billedet er fra Hurup ca. 1890. Banen Struer-Thisted, der var kommet i året 1882, ses i forgrunden. I baggrunden til højre møllen der stadig eksisterer, men ellers ser byen øst for banen unægtelig noget anderledes ud i dag.

Elever ved Snedsted Privatskole 1903. Siddende: Christian Hangaard, Anders Bengtson, Peter Jensen, Johannes Ibsen, Christian Jensen. 1. række: Maria Pedersen, ? Rysgaard, Maria Carlson, Jenny Vestergaard, Maria Hansen, Anna Christensen, Dagmar Vestergaard, Anna Lindegaard, Marie Ludvigsen, Olga Carlson, Inger Pedersen, Ellen Pejtersen, Christian Thomsen, Nikolaj Ibsen. 2. række: Sine Jensen, Poulina Hansen, Thea Bengtson, Ingeborg Jensen, Emma Ibsen, Mine Christensen, Kathrine Gramstrup, Christian Gramstrup, ? ?, Ejner Bredahl, Anna Hansen, Anna Pejtersen, Alma Carlson, Brorson Andresen. 3. række: Johanne Rysgaard, Mine Ibsen, Johanne Christensen, Kristine Pedersen, Christian Hansen, Andreas Bengtson, Thorvald og Kjergaard Christensen, Laurits Gramstrup, Chresten Poulsen, Emil Hansen, Peter Thomsen, Anthon Andresen. Bagest: lærerinde fru Petrea Carlsen. (Billedet udlånt af Peter Jensen, Hundborgvej 2, Thisted).

Året der gik

Eli og Harald Nielsen, Koldbygaard, Maren og Jens Krogsgaard, Lyngge, Marie og Johs. Hornstrup, Todbøl, var blandt dem, der fik medalje fra de jyske landboforeninger. Yderst til højre Poul Karshøj, Kjelstrup – Landboforeningen Nordthys formand.

OKTOBER

Årsoversigten i Jul i Thy 1972 sluttede ved udgangen af september med beretninger om, at bølgerne gik højt før EF-afstemningen. – 2. oktober om aftenen forelå resultatet. I Thisted stemte 62.5 pct. ja. Landsresultatet blev 63.5 pct. ja, 36.5 pct. nej.

I Sydthy foreslår et flertal inden for et strukturudvalg, at skolerne i Villerslev, Heltborg Gettrup og Agger nedlægges. Udvalget påpeger, at overgangsordningen skal være lempelig.

Kæmpekranen, der blev brugt ved udsætning af molekasser i Hanstholm, gør nu gavn

i den engelske badeby, Brighton, hvor der bygges lystbådehavn til 3200 fartøjer.

Foreningen af jyske Landboforeninger giver sølvmedalje for mønsterbrug til Eli og Harald Nielsen, Koldbygaard, sølvmedaljer for landboflid til Maren og Jens Krogsgaard, Lyngge, Frøstrup, Marie og Johs. Hornstrup, Todbøl, Karen og Chr. Hvelplund, Skovsted, Mary og Poul Mortensen, Refsbisgård, Hurup.

Thisted Museum modtog testamentarisk gave, bl. a. sølvskeer, fra frk. Dorthea Wiilsbøll Kjærgaard, der stammede fra Nors. Gavens samlede værdi over ti tusinde kr.

I Viborg Amtsråds møde oplyser amtsborgmester P. E. Eriksen, at et gymnasium i Thisted vil koste 26.6 mill. kr. Såfremt byggeriet skal være afsluttet ved undervisningsårets begyndelse 1974, må der tages fast senest 1. april 1973. Denne termin håber vi at kunne holde, siger formanden for skole- og kulturudvalget, Emmy Rasmussen.

Thisted Kommune overtager rådhuset og plantagen Christiansgave (Skoven) fra amtet uden vederlag. Rådhuset skal midlertidigt bruges som borgmesterkontor. En grund på 50.000 kvadratmeter ved Lerpøttervej stilles

gratis til rådighed for amtet med henblik på opførelse af det ny amts gymnasium.

Indre Mission, KFUM og KFUK samlede på tre aftener i alt ca. 6000 tilhørere til møder i Huruphallen.

Det ny Samfund vil gennemføre Thy 73 i Frøstruplejren. Midler søges fremskaffet til køb af arealer til flere kollektiver.

Havneingeniør Ove Grønkjær Andersen, Hanstholm, konstaterer, at den vesttyske coaster »Kerstin« ved at sejle mod den vestre ydermole har slået hul i fem molekasser på trods af, at betonen er 25 cm tyk.

NOVEMBER

Vestervig-Agger Håndværker- og Borgerforening skænker 40.000 kr. til en ny hal under forudsætning af, at byggeriet er sat i gang senest foråret 1973. Der rådes over 537.000 kr. til hallen, inden der har været indsamling blandt beboerne. Udgiften er anslået til 1.2 millioner.

Thylands Ungdomsskole, bygget på Gåsebjerget i Hundborg, fejrer 25 års jubilæum. Grundlaget for oprettelsen af skolen i 1947 var bygninger ved en radarstation, opført under besættelsen. Skolen har i jubilæumsåret plads til 70 elever. Et projekt til 5 mill. skulle give mulighed for at øge elevtallet til 100.

Turistsekretær Jeppe Sørensen, Thisted, anslår, at turisterne i juni-juli-august har givet omkring 40 mill. kr. ud i området mellem Bulbjerg og Hørdum. Tallet bygger på spørgeskemaer, sendt til over 500 detailhandlere.

Hotel Phønix i Thisted sælges ved tvangsauktion for 775.000 kr. til A/S Knud Stengaard Jørgensen, Fredericia. Hotellets gæld er opgjort til omtrent en million. Kildeskattedirektoratets tilgodehavende er 279.000 kr. Hotellets ejendomsværdi 960.000 kr.

Thisted har på et areal ved Lerpøttervej mulighed for at placere en række uddannelsesinstitutioner på en sådan måde, at centret kan danne mønster for resten af landet. Pla-

nerne omfatter udvidelse af Teknisk Skole, en ny handelsskole, et nyt gymnasium, et skolehjem, en ny specialarbejderskole og et halvprojekt. Investering i alt ca. 100 millioner.

Ved indvielsen af Søndbjerg Ungdomsskole sagde biskop Erik Jensen: Måtte det lykkes for denne ungdomsskole at danne personligheder, hvis hjerte synger med, og hvis glæde kan gå videre til nye slægter. Vi skal besinde os på den åndelige arv, der er nedfældet i Thy og på Mors i forpligtethed over for det evangeliske.

Fiskerne i Vorupør overvejer at henvende sig til egnens folketingsmænd i håb om ad den vej at kunne vække ministeriet til forståelse for, at læmolen er en eksistensbetingelse for fiskerne.

Nordenfjords Højskole i Gærup vil gå nye veje. Eleverne vil beskæftige sig med familie, bolig- og miljøforhold i Thy. Hvad de 26 elever får ud af studierne skal videregives i en avis, regionalradioen og gennem TV.

Da der i løbet af få år ventes bygget omkring 300 parcelhuse på Roligheds jorder i Thistedes østlige bydel, har kommunens kulturelle udvalg planer om en ny borgerskole.

Ved en afstemning på generalforsamlingen i Sydthy Andelsslagteri sagde 159 nej og 126 ja til en fusion med slagteriet i Thisted.

DECEMBER

Landinspektør Almar Frederiksen og arkitekt Lars Raadal, Hurup, har for en halv snes lodsejere i Sdr. Vorupør udarbejdet en plan for en sommerhusby med plads til 300 huse på et 96 ha stort areal.

Provst Georg Langkjer, Hunstrup, talte ved Nordthy Husholdningsforenings julemøde: I år kunne Thistedes forretningsfolk ikke nøjes med fire juleudsmykkede søndage, men

forlangte, at byrådet skulle bevilge lys i gaderne nok en søndag. Vorherre er jo demokrat, så det blev sådan, at byrådet gav dispensation fra julekalenderen, men folks kirkelige behov omkring julen skal der ikke meget til at tilfredsstille. Bedstemor, der tavst folder hænderne juleaften, er mange steder den eneste forbindelse, nutidens mennesker har mellem jul og kristendom.

Landboforeningen Nordthy udnævner tidligere konsulent og inspektør ved Thisted Eksportmarked, F. C. Frandsen, og Fr. Buchhave, Snedsted, medlem af bestyrelsen i 27 år og formand for auktionsudvalget i 14 år, til æresmedlemmer.

Statsbanerne havde i det forløbne år et driftsunderskud på 375.000 kr. på rutebiltrafikken i Thy og vil fra sommerkøreplanens ikrafttræden indstille kørselen. De private rutebilejere får mulighed for at overtage statsbaneruterne, bortset fra de »togbiler«, der skal køre mellem stationerne.

Turistforeningen for Thisted og Thy vil forhandle med Thisted Kommune om at omdanne den nedlagte Skinnerup Skole til vandrerhjem.

Hanstholm Havneråd regner med, at coasteren »Kerstin«s påsejling af den vestre ydermole vil komme til at koste 2½ mill. kr. Godt en femtedel af beløbet går til fjernelse af vraget, resten til reparation af molekasser. I erstatning fra coasterens forsikringselskab ventes kun 175.000 kr.

Landbrugsmedhjælper Aage Jensen og bestyrer Jens Thomsen får af landboforeningsformand Poul Karlshøj, Kjelstrup, overrakt Det kongelige danske Landhusholdningsselskabs sølvmedalje for trofast og dygtigt arbejde. De har været ansat på Egebaksande i henholdsvis 29 og 28 år.

Kommunalbestyrelsesmedlem Stinne Sørensen og hendes mand, tømrer Peter Overgaard Sørensen, Hanstholm, hædres af Carnegie-

Flydekransen »Magnus II« hæver vraget af den vesttyske coaster »Kerstin«.

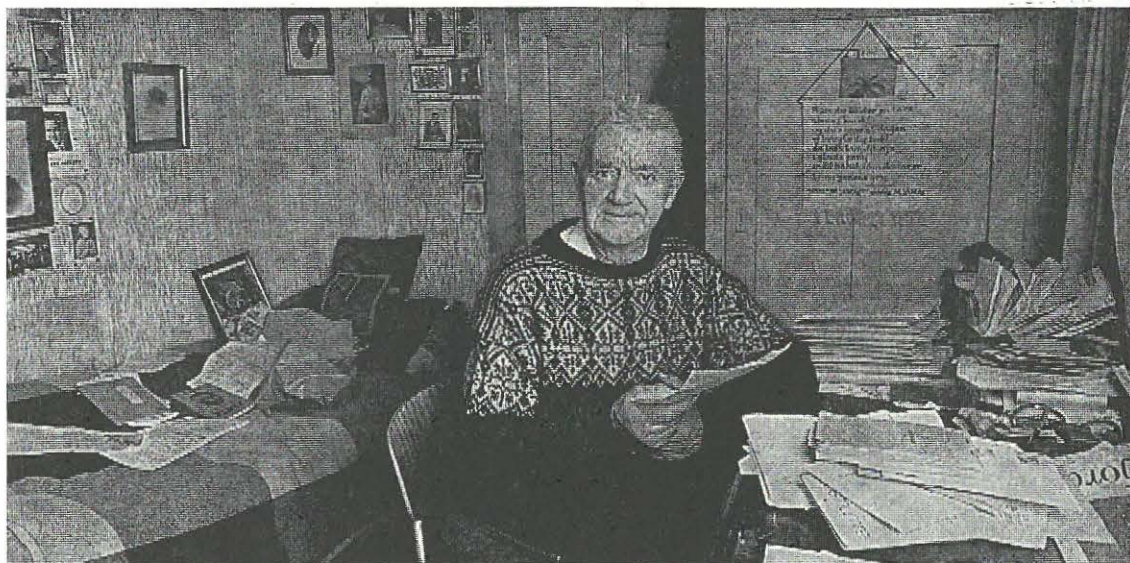
fonden med 1000 kr. til hver for at have reddet en invalid, den 69-årige Anna Søe Christensen ud af et hus, antændt af flammen fra en gasflaske.

Der er på fjernvarmenettet i Thisted konstateret 150-160 brud. Den gennemsnitlige reparationsudgift pr. brud er ca. 5000 kr. Thi-

sted Fjernvarme har rejst erstatningskrav over for anlægssfirmaet Semco i Odense.

Thisted Dagblads pokal for årets idrætspræstation i Thy gik til Thisted Amts Skytteforenings ungskyttehold: Poul Pedersen, Finn Villadsen, Lars Frost, Jørgen Pedersen og Kurt Jensen.

JANUAR

Forfatteren Hans Bakgaard, Røverreden, Ydby, døde 29. december, 81 år gl. og blev begravet 3. januar.

Ved Hans Bakgaards begravelse på kirkegården i Ydby blev det nævnt, at næstekærlighed og god vilje var hans livsmål. Pastor Steen Lund sagde, at Hans Bakgaard tilhørte en svunden tid. Hans livsholdning var sådan, at man kunne ønske, at den tid, der var hans, ikke var forbi.

To præster tager afsked med Thy. Erich Jessen, Thisted, er blevet sognepræst i Videbæk, Frode Grønbæk, Snedsted, residerende kapellan ved Vejgaard Kirke i Aalborg.

Thisted Lufthavn kommer for første gang til at virke som alternativ til Aalborg Lufthavn. En Metropolitan-maskine landede 8. januar i Tved på grund af tåge over Aalborg.

Selv om fritidskommissionen og skole- og kulturudvalget i Sydthy havde vedtaget, at der ikke skulle ydes tilskud til en hal i Vestervig med den begrundelse, at der var haller nok, vedtog et stort flertal i kommunalrådet at imødekomme idrætsforeningens ansøgning om et tilskud på 190.000 kr.

Borgmester Holger Visby foreslår, at der i Thisted Kommune nedsættes en planlægningsgruppe, bestående af folkevalgte og tjenestemænd, til at samordne enkelte udvalgte planer.

På foranledning af Thisted Erhvervsråd nedsættes et miljøudvalg, der vælger følgende arbejdsgruppe: ingeniør W. Decker, overlæge Sv. Kratholm, arkitekt Poul Hansen, slagteri-

arbejder Ole Vagn Christensen, museumsinspektør Jette Kjær og overbibliotekar Aase Beck.

Handels- og Landbrugsbanken hædrer påny initiativrige i by og på land. Smedemester Ejnar Gregersen, Hillerslev, får guldmedalje for sin indsats som fabrikant af beholdere i rustfri stål til levnedsmiddelindustrien. Trikotagehandler Alfred E. Dahlgaard, Østergade, Thisted, belønnes med guldmedalje for et særligt initiativ inden for handelen. Med hver guldmedalje fulgte 2500 kr.

Skinnerup Mølle har i flere år været i dårlig stand, og ejeren, Axel Andersen, spekulerer

på at rive den ned, hvis ikke der er interesse for at bevare den. En reparation af vinger og krøjeværk vil koste omkring 20.000 kr. Et fredningsbevis blev udfærdiget, da møllen i 1952 blev istandsat på initiativ af daværende sognerådsformand Kr. Skaarup. Rækkevidden af denne fredningsaftale skal nærmere undersøges. Den hvilede på tilsagn om tilskud til vedligeholdelse.

Socialrådgiver Jette Winther Jensen fastslår, at stofmisbruget i Thisted på ingen måde er aftagende. At man ikke lægger så meget mærke til det skyldes, at salget ikke mere sker så åbenlyst.

FEBRUAR

Tusinder står i kø for at leje feriehus i Vigsø. Feriebyen er den mest efterspurgte af Dansk Folkeferies centre.

Det vil koste 20.000 kr. at reparere Skinnerup Møllens vinger og krøjeværk.

Inger Marie Knudsen, Asylgade, Thisted, dør i en alder af 102 år. Hun havde tilbragt hele sit lange liv i Thisted.

Efter at soldaterhjemmet i Dragsbæk var blevet inddraget til brug for Nordjyske CF-kolonne, blev hjemmets aktiver på 140.000 kr. ved en afskedsfest overrakt til KFUMS soldatermission i Danmark.

Arbejdsformidlingschef H. A. Bylund, Sønderborg, søger at skaffe arbejdskraft i Thy til sønderjyske virksomheder. Formanden for Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejderforbund, tidligere byrådsmedlem Poul Borggaard siger: Det er plim at starte tvangsforflytning af folk til Sønderjylland på nuværende tidspunkt. Folk i den produktive alder kan vi i den kommende sæson selv beskæftige i Thy.

Den gamle mølle i Skjoldborg, tilhørende P. Chr. Skinhøj Pedersen, brændte 7. februar som følge af lynnedslag. Møllen var genopført efter en brand i 1863. Da den blev overtaget for 26 år siden af Skinhøj Pedersen, sagde den gamle møller, at den ville brænde påny. Møllen vil sandsynligvis ikke blive genopført, da ejeren mener, udgiften bliver en million.

Den skole, der planlægges i Thistedes østlige bydel, skal være et »uddannelses- og aktiv-

24 nye sygeplejersker afsluttede uddannelsen på Thisted Sygehus sidst i februar og fik gode ord med på vejen. Forreste række fra venstre: Elin Balle, Tødsø, Birgit Steffensen, Thisted, Kirsten Brogaard, Vestervig, Birthe Marie Thomsen, Kallerup, Bodil Kirstine Frølev, Legind, og Anne Marie Faurskov Andersen, Fjerritslev. – Mellemste række: sygeplejelærerinde Britta Gade, Hanne Østergaard Poulsen, Elsted, Anne Grethe Christensen, Vestrup, Års, Anne Christine Bro, Solbjerg, Maren-Lis Østergaard Rasmussen, Husby, Hanne Jensen Vester, Thisted, Lene Smits Kristensen, Thisted, Anna Elsebeth Clausen, Sejerslev, Gunhild Bukh, Bjergby, Kaja Madsbøll Sørensen, Thisted, og Else Birgit Andersen, Tømmerby. Bageste række: Vivian Balle Vigsø, Heltborg, Inga Brun Pedersen, Gøttrup, Ebba Cecilie Mikkelsen, Bedsted, Karen Elisabeth Toft, Hurup, Else Marie Thorlund, Agersnab, Ølgod, Bente Merete Rokkjær Gudiksen, Hassing, Hanne Enggård Jensen, Thisted, og Elisabeth Luxhøj Larsen, Thisted.

center« for hele bydelen. Thisted Byråd er gået med til at lade elever, forældre og lærere medvirke ved udformningen af rammerne.

I Viborg Amtsråd bliver det med 13 stemmer mod 12 vedtaget, at amtskommunen skal deltage i et samarbejde om opførelse af en Thyhal ved det nye gymnasium i Thisted. Charles Klitgaard, Bjerget, vælges som formand for amtets trafikudvalg efter Erik Jensen, Iller.

Omkring 60 lodsejere har ved fredning af godt 600 ha af Skaarup Odde på Hannæs

fået tilkendt en erstatning på 357.300 kr. af overfredningsnævnet. Lodsejernes krav var oprindeligt på over en million.

Sallingsundbroen udbydes i international licitation. Udgifterne til bro og vejanlæg anslås til 150 mill. kr.

Under restaureringen af Hvidbjerg Kirke på Thyholm er fremdraget et kalkmaleri, der kan bevares. Det forestiller to heste og en herregård med tårne og tinder. Det menes malet for ca. 300 år siden på bestilling af herremanden på Hindsels, Casper Gersdorff.

MARTS

Beboere i Vangsaar er påny begyndt at røre på sig for at få elektricitet. Udgiften vil blive på mindst to hundrede tusinde kr., og der er kun syv fastboende familier og nogle sommerhusejere til at betale. Flere feriegæster synes, det er mere romantisk med petroleumslamper end elektrisk lys.

Interessen for at plante læhegn er dalet som følge af, at statstilskuddet er sat ned. Arbejdsleder ved Hedeselskabet, Knud Stobbe, Tilsted, oplyser, at der nu kun plantes ca. 70.000 træer om året mod 2-300.000 for få år siden.

Lokalhistorikeren, tidligere friskolelærer Jens Rolighed udsender på sin 80 års fødselsdag 8. marts en bog om folkeskikke.

Et forslag om, at Thisted Kommune skal overtage molen i Vorupør, når den er sat i stand på statens regning, kunne ikke vinde flertal i Thisted Byråd.

Der var i Thisted Sygekasses sidste repræsentantskabsmøde bitterhed over, at sygekassens nettoformue på 2½ mill. kr., indbetalt af skatteborgere i Thisted Kommune, skulle sendes til Helsefonden i København.

Som følge af, at Hassing-Refs Herreders retskreds- og politimesterembede nedlægges fra 1. april, vil dommerkontoret i Vestervig blive rømmet. Politistationen i Hurup oprettholdes indtil videre, men den eneste tjenest-

gørende kriminalbetjent forflyttes til Thisted.

Viborg Amtsråd beslutter at overtage Johnsens Rekreationshjem i Thisted for at sikre, at det kan fungere efter den nye sygesikringsordning. Sygekasserne betalte 37.50 kr. om dagen pr. rekonvalescent.

Amtsrådet drøftede påny samarbejdet med Thisted Kommune om en Thyhal ved det kommende gymnasium. Efter en lang debat vedtog et flertal at gennemføre byggesamarbejde under forbehold af, at ministeriet godkender projektet, at amtets andel ikke overstiger, hvad det vil koste at bygge en gymnastikhal i Viborg, og at byggefristen overholdes.

Siden december 1971 har en DC-7'er med plads til 120 personer stået i Thisted Lufthavn. Maskinen blev købt af fabrikant Børge Johansen med henblik på at indrette den som cafeteria ved Vestervig Mejeri. Det kunne der imidlertid ikke gives tilladelse til, og andre planer med maskinen er ikke realiseret. Der er betalt 6000 kr. for at have maskinen stående i lufthavnen. Da der fra 15. april skal betales 134 kr. om dagen, rangeres den til et areal uden for lufthavnens område.

Thisted Dagblad er blandt de aviser, der fra og med onsdag den 21. marts bliver ramt af storkonflikten på arbejdsmarkedet.

APRIL

Et stort flertal sagde ja til mæglingsforslaget, og tirsdag den 10. april kom de konfliktramte dagblade ud påny.

Statsbanerne regner med at kunne spare en halv million om året på Thybanen ved at indskrænke rutebilkørslen mellem Thisted og Struer og ved rationalisering på stationerne. Rutebildriften gav i det forløbne år et underskud på ca. 1000 kr. om dagen.

Sydthy Kommune godkender planen om opførelse af et plejehjem i Hurup til 41 be-

boere. Udgiften anslås til godt 7 millioner kroner.

De første spadestik til et nyt gymnasium i Thisted blev taget 3. april, det første af amtsborgmester P. E. Eriksen, det andet af rektor I. Kortegaard, det tredje af en elev, Orla Poulsen.

Den 36-årige adjunkt ved Viborg Amtsgymnasium, Kaj Nysted, bliver rektor for Thisted Gymnasium, når I. Kortegaard trækker sig tilbage 31. juli.

Det første spadestik til et nyt gymnasium i Thisted blev taget 3. april af amtsborgmester P. E. Eriksen. Rektor I. Kortegaard og en elev, Orla Poulsen, står parat til at tage de næste.

Direktør Erik Linnet, Thisted, og hans søn Ole, overtager fra 1. maj Søholt Savværk for 230.000 kr. Når skov- og klitvæsenet har afstået virksomheden, er det meningen at gennemføre en udvidelse og modernisering af savværket i V. Vandet.

Under den forrige regering lovede trafikminister Ove Guldborg, at Vandbygningsdirektoratet skulle flyttes fra København til Thisted. Det var tanken, at direktoratet skulle overtage de bygninger, der blev ledige ved

nedlæggelsen af Thisted Amt. Jens Kampmann har imidlertid ikke villet lade sig binde af den principbeslutning, der var truffet. En nyordning indebærer, at vandbygningsdirektoratet nedlægges, og distriktskontoret i Esbjerg omdannes til havneadministration for statshavnene syd for Limfjorden. De øvrige statshavne kommer til at høre under kontoret i Frederikshavn. Distriktskontoret i Lemvig nedlægges, men i stedet oprettes i Lemvig et kystinspektorat for hele landet.

MAJ

Ved mindegudstjenesten i Thisted Kirke for Danmarks befrielse 1945 sagde sognepræst Anders Tange, Hørdum, at en ny fjende dukkede op i 50'erne og den var vanskeligere at bekæmpe end den første: materialismen.

På delegeretmødet i Thistedkredsens Venstre trak gdr. Charles Klitgaard, Bjerget, sig tilbage og blev afløst af sognepræst John Haaber, Sjørring.

Spader var afløst af »gravkøer«, da det 9. maj blev markeret, at der var taget fat på arbejdet i forbindelse med opførelsen af et skolehjem ved Teknisk Skole i Thisted. Hjemmet får plads til 132 elever. Udgift 13 $\frac{1}{2}$ million kr.

Det 30 meter høje jerngittertårn i Dybdahls gave i Hundborg sprænges i stykker af hjemmeværnsfolk. Tårnet blev opført under

Det sidste hold 25 års jubilarer fra Thisted Realskole på Plantagevej samledes 19. maj.

besættelsen. Det var så medtaget af rust, at der var fare for, at det ville styrte sammen.

Thisted Byråd træffer beslutning om at lade udarbejde en dispositionsplan for Vangsgaa. Arbejdet overlades til ingeniør Aage Jensen, Thisted, landinspektørerne Birk & Boe, Hjørring, og landinspektør Poul Boe, Thisted.

Villy Mørk Jensen, Sjørring, er blandt initiativtagerne til et møde i Rødhus Klit for danskere og nordmænd, som har siddet i tyske koncentrationslejre. Villy Mørk Jensen, der sad i Brandenburg Tugthus i Østtyskland og Neuengamme ved Hamborg, vil arbejde på at få erstatning fra Østtyskland .

28 elever fra Thisted Realskole på Plantagevej samledes 19. maj foran den tidligere skole-

bygning. Det var det sidste hold fra den gamle realskole, der kunne fejre 25 års jubilæum.

Afholdsforeningerne vil ikke modsætte sig, at Snedsted Gæstgivergaard udnytter en spiritusbevilling, givet af politimesteren i Thisted. På initiativ af afholdsforeningerne blev i 1933 lagt den servitut på ejendommen, at der ikke måtte serveres spiritus. Restauratør Anders Vestergaard har tilbudt afholdsforeningerne 50.000 kr. for at få servituten ophævet. Ved et møde i Vildsund stemte 12 for, 3 imod ophævelse af servituten.

Telefoncentralen i Morup Mølle blev automatiseret 22. maj. Dermed har hele Sydthymrådet automattelefon.

JUNI

Hanstholm Turistforening vil gøre forsøg på at få Hanstholm Fyr gjort tilgængeligt for turister. Siden fyret gik fra manuel betjening til automatik i 1970, har det været lukket.

Planteavlskonsulent Kr. Hougaard, Hurup, tager efter 32 års virke for Det thylandske landøkonomiske Selskab afsked og afløses af Anders Vestergaard, der hidtil har virket for husmandskredsen. Samtidig indledes et samarbejde, så Anders Vestergaard kommer til at virke for begge foreningers medlemmer.

Fhv. gdr. Jens Dideriksen Jensen, Tvolm,

der døde i en alder af 86 år, havde testamenteret sin samling af messing- og kobberting til Thisted Museum i stedet for at lade sig friste af antikvitethandlere.

Efter 40 års virke i Hillerslev-Kaastrup tog sognepræst Viggo Berg sin afsked. Samtidig ønskede lærer V. Thorup at fratræde som kirkesanger.

Da Morten Lange talte i friluftsteatret i Thisted i anledning af grundlovsdagen, blæste hans manuskript væk fra talerstolen. Det slog dog ikke professoren ud. Han fortsatte, som

om intet var hændt – og benyttede lejligheden til at berømme botanikeren J. P. Jacobsen: Jeg har altid været imponeret over hans viden om vandplanterne i Nordjylland.

En starfighter F 104 fra Flyvestation Aalborg styrkede 8. juni i Thisted Bredning ud fra Malle. Piloten, Jean Hansen, reddede sig i katapultsædet.

Ved folketingsmand Kr. Damsgaards 70 års fødselsdagsfest 9. juni sagde fhv. kirkeminister Arne Fog Pedersen, Rødding: Det er en lykke, at der på Christiansborg er typer af Damsgaards karat, typer med en folkelig holdning og et kristeligt præg.

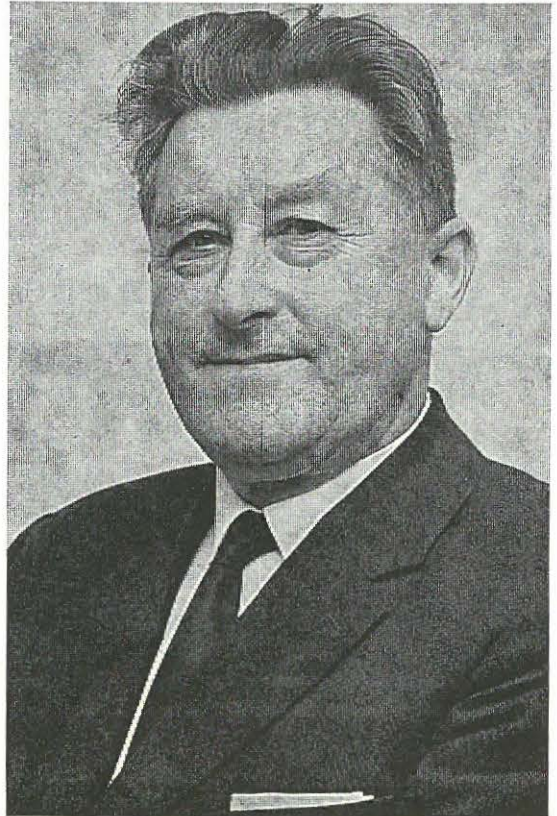
Thisted-Hurup Handelsskole har fået tilladelse til at gå i gang med skitseprojektet til en ny handelsskole i Thisted til 8 mill. Den skal efter planen stå færdig i sommeren 1975.

Slagteriarbejder Ole Vagn Christensen afløser Ib Asmussen for formand for den socialdemokratiske forening i Thisted.

På et møde i Thisted i forbindelse med husmændenes tur i Thy for pressefolk fra hele landet fremførte husmændenes landsformand, Chr. Sørensen, Tirslund, ønske om et toporgan til afløsning for landbrugsrådet, som husmændene ikke er repræsenteret i.

Ornitologen Henning Skov, Viborg, ringmærker tre storkeunger i reden hos uddeler Jens Søndergaard, Frøstrup. Siden 1969 er 16 unger fra samme rede blevet ringmærket.

Den 48-årige G. Dahl Jensen, Børkop, bliver direktør for Landmandsbanken i Thisted efter G. Schmidt, der har fået ansættelse i Esbjerg. Harald Jensen udnævnes til filialdirektør i Hanstholm.

Kr. Damsgaard fyldte 70 den 9. juni. – Det er godt, der på Christiansborg er typer af hans karat, sagde Arne Fog Pedersen.

Direktør Claus Sørensen, Esbjerg, tog i Hanstholm det første spadestik til et nyt isværk, der vil koste 2.3 mill. kr.

To danske ingeniører landede 27. juni i Thisted Lufthavn efter at have tilbagelagt 6–7000 km i et fly med én motor. Rolf Preisler fra Tømmerby og hans barndomsven Flemming Lassen kom fra Liberia i Afrika.

JULI

Vilhelm Hansen blev 1. juli indsat som sognepræst i Thisted efter Erich Jessen, der er blevet sognepræst i Videbæk.

Ved licitationen over en Sallingsundbro var det danske firma Kampsax billigst med et til-

bud på 130 mill. kr. Dyrest var et italiensk firma, der vil bygge broen for 206 mill. kr.

Antallet af heste på Vildsundmarkedet 12. juli blev anslået til tusinde. Købelysten var imidlertid behersket.

Et tysk forældrepar omkom i havet ud for Nr. Vorupør, da de svømmede ud for at redde deres to døtre. Pigerne blev i live bragt til land af en tysk turist, der tog redningsline på, inden han sprag i havet. Forældrene blev bjærgede, men oplivningsforsøgene lykkedes ikke.

Thy er et vidunderligt sted at være, siger amerikanske lærere fra San Jose State College i Californien efter en uges ophold. Størst var begejstringen for Vesterhavet og storkene i Frøstrup!

CF-kolonnen i Thisted kommer tørkeramte landmænd til hjælp. To hold sendes ud med materiel, der har en kapacitet på 2000 liter i minuttet.

På baggrund af drukneulykkerne siger formanden for redningspostudvalget, kredsdyrlæge C. H. Clasen, Thisted, at der må gøres noget mere for at oplyse om faren ved Vesterhavet. Trods gentagne demonstrationer er kun få fortrolige med, hvordan redningsmateriellet skal anvendes.

Det er blevet populært at se Thy fra oven. Fotohandler J. L. Steffensens selskab Norfly

har op til 125 passagerer om dagen til rundflyvning.

Tre var i livsfare under badning ved Nr. Vorupør. Der var sat advarselsskilte op, men selv mens redningsaktionen stod på, badede man uanfægtet videre i de høje bølger, beretter strandfoged Holger Jensen.

Trafikken i Thy har aldrig været så stor som i år. Især hovedvej 11 er belastet. Vejdirektoratets tal viser, at der i juli er tre gange så mange trafikanter som i vintermånederne.

Sognepræst Bøgh Pedersen, Øsløs-Vesløs-Arup, vil på utraditionel vis føre mennesker ind i Bibelens verden. Han har planer om at oprette en bibelhave, hvor folk kan læse den hellige skrift. Han regner med 30 skriftsteder på betonplader, der skal bruges som indhegning omkring en minkfarm.

Thy, det sydvestjyske vadehav og området omkring den nordlige del af Storebælt er blandt landskabsformer, der bør bevares for kommende generationer som uvurderligt dokument over nordisk natur, hedder det i rapport fra en fælles-nordisk arbejdsgruppe.

AUGUST

Under et tordenvejr 2. august slog lyn tre gange ned i den tørre lyngbevoksning på oldtidskirkegården i Ydby. Ilden bredte sig til skovområder, og der brændte omkring et par tdr. land med lyng, inden brandvæsenet fra Hurup og CF-kolonnen fra Thisted fik slukket ilden.

Verdensfirmaet Oticon tager en nybygning i Tilsted i brug, efter at produktion af høreapparater midlertidig er foregået i Skinnerup Skole. Den ny virksomhed, der har kostet godt 3 millioner, får plads til 120 ansatte.

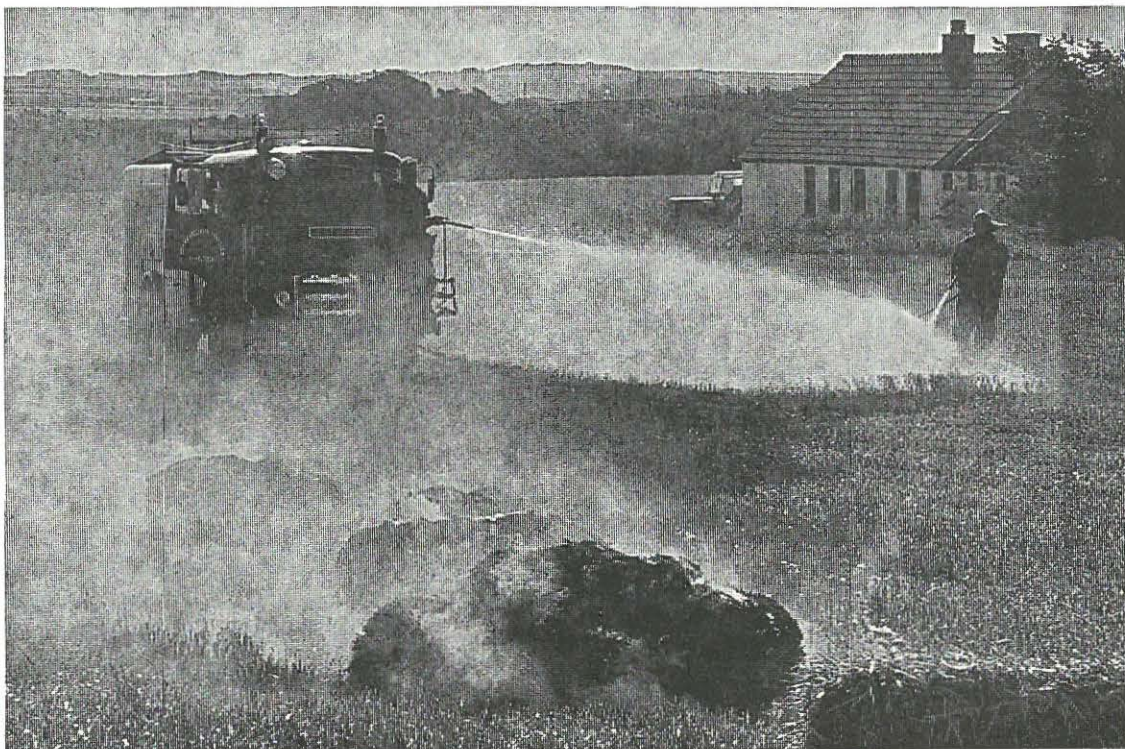
Nordvestjysk Golf Klubs bane i Nystrup Plantage er klar til brug, oplyser formanden, bankdirektør A. Blaabjerg. Der er etableret seks huller. Banen vil blive en attraktion, når den er færdig erklærer tidligere danmarksmester i golf, Erik Schnack, Aalborg.

Brandvæsenerne i Thisted, Nykøbing og Fjerritslev rykker ud til de første halm- og mejestærkerbrande – i alt 12 i weekenden 11.–12. august.

Geologisk Centralinstitut ved Københavns Universitet har planer om på plancher og tavler at fortælle om Hanstholms og Klitmøllers geologiske oprindelse. I Hanstholm peges på pladsen ved Pynten, i Klitmøller på de gamle fiskerhuse ved stranden som velegnede steder for oplysende materiale.

Fra Thisted, Hurup og Nykøbing var der 14. august udrykning til 17 markbrande. Politimester J. Bodenhoff nedlægger forbud mod enhver form for halmafbrænding til og med 20. august.

Thisted Gymnasiums ny rektor, Kaj Nysted, siger: Min hovedopgave må blive at

Ilden tog magten fra mange, der brændte halm af. 14. august var der udrykning til 17 markbrande.

skabe et miljø, hvor alle føler, det er rart at være, menneskeligt såvel som fagligt.

Det tager tid, inden forbuddet mod halmafbrænding bliver efterkommet, og det sker fortsat, at ilden tager magten fra dem, der har sat tændstikken til.

Pensionister fra Finland, Sverige, Norge, Danmark, Tyskland og Italien, i alt 130, er kommet på to ugers ferieophold i Vigsø.

Efter at forbuddet mod halmafbrænding var ophævet, tog markbrandene til igen. 21. august var gården Kronborg nord for Thisted i så alvorlig fare, at CF-kolonnen måtte kaldes til hjælp.

En ejendom i Hundborg, tilhørende smedesvend Kaj Kr. Madsen, udlængerne til Alfred Amtoft Jensens ejendom i Ballerum og tre længer tilhørende Erik Bak Jensen, Hønbjerg, brændte inden for et kort tidsrum.

Skatteopgørelsen i Thisted Kommune viser,

at 8037 skal have ialt 11.8 mill. kr. tilbagebetalt. 6234 skal i restskatter betale i alt 8.8 millioner.

Thisted Dagblads Hanstholm-redaktør, Knud Erik Nielsen, fastslår, at Hanstholm er Danmarks EF-fiskerihavn nr. 1. Stadig flere tyske trawlere lander deres fangster i Hanstholm.

Thisted Brandvæsen slukkede 5 markbrande 27. august, Hanstholm 2, Nykøbing 1.

Ingeniør Aage Jensen, Thisted, har udarbejdet et projekt, hvorefter spildevandet fra Stenbjerg, Vorupør, Vangsa, Vang og Klitmøller samles i en fælles ledning, der skal udmunde 500 meter fra kysten.

Repræsentant Villy Vegeberg, Thisted, ansættes som inspektør for den ny hal i Hanstholm.

Trafikminister Jens Kampmann tog på Kommuneforeningens årsmøde afstand fra statstil-

SEPTEMBER

skud til istandsættelse af molen i Nr. Vorupør, og med henblik på lysregulering af hovedvejskryds i Thisted sagde han: Skal staten betalen, vil staten også bestemme!

Undervisningsministeriet stiller statstilskuddet til Nordensfjords Højskole i bero, fordi en række spørgsmål om skolens drift ikke er besvaret tilfredsstillende. Den tidligere formand for skolens bestyrelse, Per Skanderby, siger: For den gamle bestyrelse er det tilfredsstillende, at andre nu deler den tvivl, vi har haft over for administrationen af skolen.

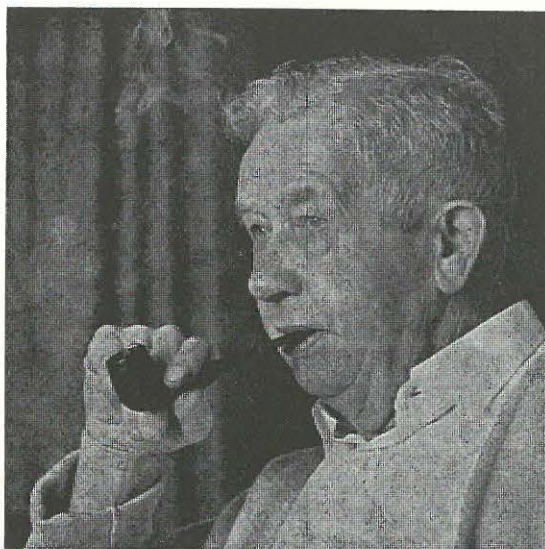
Fiskerikontrollens oversigt viste, at 88 udenlandske fartøjer landede fisk i Hanstholm i august, deraf 49 vesttyske, 21 norske og 18 svenske. Hanstholms fiskerflåde er på 101 fartøjer.

Bestyrelsen for Nordenfjords Højskole besluttede 7. september at lukke skolen uden varsel på grund af manglende tilsagn om forskudsmæssig statsstøtte. En af skolens lærere, Gunni Busck, siger: Skolen bliver kvalt langsomt i stedet for at blive hængt på stedet. Skolen er ny og eksperimenterende med en undervisning, der ikke kan indpasses i en almindelig timeplan. Det er en sådan timeplan, ministeriet ønsker.

Thisted Musikforening indledte sæsonen med Stars of Faith – fem amerikanske neger-sangerinder. Lina Stage skrev i Thisted Dagblad, at de fik salen til at duve, og musikforeningens ihærdige formand, Poul Boe, frydede sig over et publikumstilløb uden lige.

Efter at planen om en ny politistation på Vestre Dyrskueplads i Thisted er stoppet af boligministeriet, har kommunen anvist en grund på 19.000 kvm. ved Kronborgvej.

Tidligere udgiver af »Jul i Thy«, redaktør C. Brunsgaard døde 13. september efter svær sygdom, 80 år gammel. Han var redaktør af Thisted Socialdemokrat 1924–54 og virkede der ud over på mange områder – digtede, læste op, skrev. Hans historiske bidrag vil være

Tidligere udgiver af »Jul i Thy«, redaktør C. Brunsgaard døde 13. september, 80 år gl.

en rig kilde at øse af for kommende slægter.

Konklusionen af et svar fra forsvarsminister Kjeld Olesen til redningspostudvalget: Det er ikke en statsopgave at redde druknende ved Vestkysten – det er et kommunalt anliggende!

På De samvirkende jyske Husmandsforeningers sendemandsmøde i Århus fik to familier præmie for veldrevne landbrug: Grethe og Thorvald Hansen, Villerslev, Agnes og Ejvind Bliksted, Veslås.

Formand for Nordenfjords Højskole, gdr. Holger Dissing, Sønderhaa, siger: Det, der er sket, er resultatet af en helt utrolig forfølgelse af forstander og lærere, som nu er blevet klemt ud. Denne forfølgelse eller hetz har stået på siden juni. Det er lykkedes for disse mennesker at få stoppet skolen.

På et delegeretmøde i Thisted 24. september opstillede Venstre i Thistedkredsen seminarieadjunkt Bertel Hårder, Aalborg, som folketingskandidat. Kr. Damsgaard fortsætter som folketingsmand til det kommende valg.

Jørgen Miltersen.

VI
ER TIL
FOR
DEM

LANDMANDSBANKEN

brdr. hansen
el-installation · el-forretning

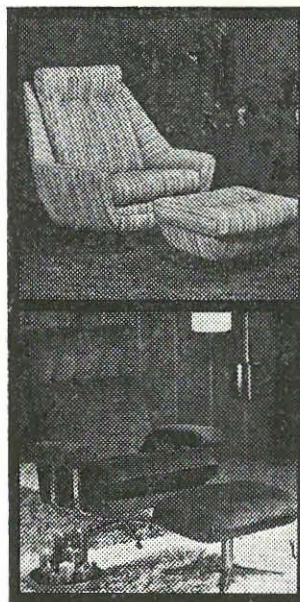
City
SKO
THISTED

Se på tøj
i Frederiksgade

monopol

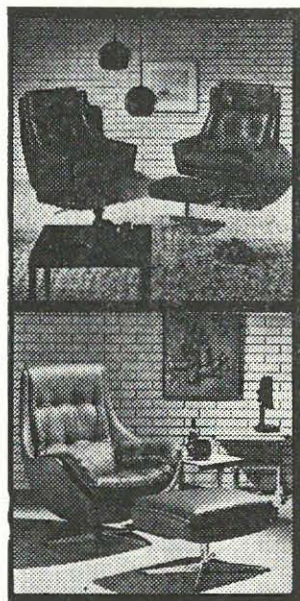
Kom ind og se hvad vi har

ARAB

MØBLER OG TÆPPER
har De glæde af hele året

Se vort udvalg - hør vore priser

IDÉ
MØBLER

A/S Frøkjær MØBLER
TELEFON (07) 920486 KNUDSEN JERNBANEGADE · 7100 THISTED

EL-Firmaet
H.M. Mortensen

Industrivej . 7700 Thisted
Telf. 92 25 33 og 92 22 29

Et el-gammelt firma med moderne service

Her bor Deres Dress-partner

Torvegade 1

Specialforretningen har det

Kig ind i

Thisted Værktøjsmagasin

Knud Mortensen

Storegade 10, Thisted, telf. 92 04 00

Julegaveideer fra

1000 TING

— alt i legetøj

A.O. GLAS, Idylvej

— alt i glas . Telf. 92 19 17

NED MED
SKATTEN
SKATTEN.
SKATTEN
SKATTEN
SKATTEN
SKATTEN

Spørg
SPAREKASSEN THY

Ring efter gardinbussen
Telf. 92 24 44

Marius Sørensen

Juvelør og guldsmed
Telefon (07) 92 00 23

har det største udvalg
i guld- og sølvvarer til
JULEGAVER

Chr Sørensens Tømmerhandel as

Thisted . Telefon (07) 92 33 11

Hilsen
og
god jul

Austin

Svend Jørgensen . Telf. (07) 92 33 77
Aalborgvej 17 . Thisted

Byens Køkken- og EL-center
MORTENSEN & KANSTRUP 1/2
Nytorv . Telf. 92 35 33 . 7700 Thisted

Calles Konditori og Cafeteria

CARL EJNAR JACOBSEN

Storegade 8

Telefon (07) 92 01 60

Efter juleindkøbene —
god kaffe eller
en god juleplatte i

Mallings Konditori

Vestergade 32 . Telefon (07) 92 02 02

Gælder det

*symaskine
støvsuger
opvaskemaskine*

Spørg først i

Thisted Arbejderforening

BRUGSEN

i centrum

**Besøg vor SUPER-SLAGTER
det betaler sig!**

Kulør på tilværelsen, tapet og farver fra:

**JENSEN &
LANGBALLE**

Telefon (07) 92 33 44* - 92 33 92

Prima oksekød, kalvekød og slagteriaffald

... samt alt i fersk, saltet eller røget flæsk,
pålæg m.m. anbefales fra vort udsalg på Strandvejen
Varene bringes overalt

Altid 1. kl. varer under statskontrol

Thisted Andels- Svineslagteri

Telefon (07) 92 01 40 . Thisted

**Gælder det tryksager -
henvend Dem til...**

THISTED BOGTRYKKERI

Jernbanegade 15-17 . Telf. (07) 92 33 22

FORSIKRINGSAKTIESELSKABET
NORDLYSET

Afdelingskontor for Gl. Thisted Amt

Amtsinspektør E. Tidemand

Havnen 20 - 7700 Thisted - Telf. (07) 92 11 62

TH. HJORTH

**Bogbinderiet,
der søger at følge med tiden**

Industrivej

7700 Thisted . Telf. (07) 92 12 44

Tøjet får vi i

Storegade 4 . Telefon (07) 92 11 52

HUSK:

Duge
og udstyr finder De
i et
smukt udvalg hos

Storegade 15 . Telefon * (07) 92 09 77

Byens eneste specialforretning

Angår det brændsel, da

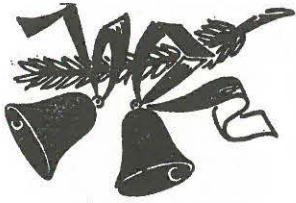
A/S P. O. Poulsen

Kul, koks, briketter og olie

Dansk firma

Telefon (07) 92 34 55 (3 linier)

Lokal kapital

Masser af julegaveideer!

Såvel store som små gaver finder De let i

FONA

Storegade 3 . Thisted

Man handler, hvor udvalget er størst

Glædelig jul og godt nytår

- bliv kunde i

A/S HANDELS- OG LANDBRUGS
BANKEN I THISTED

Deres bank - naturligvis

*Et centrum
for ure og briller*

ERIK NIELSEN

Storetorv . Thisted . Telefon (07) 92 1032

»Der hvor uret drejer«

—frisk og fin

**Dragsbæk
Margarinefabrik**

Største og mest moderne
private vaskeri i Thy og på Mors

VÅD VASK - TØRRET VASK - RULLEVASK - MANCHETTØJ

Udlejning af kitler, sengelinned, dækketøj og håndklæder til private, hoteller, og institutioner

Klit Vask

Dragsbækvej 45 . Telefon (07) 9203 63 og 9205 88

Grundlagt 1931

Vil
du se glade
ansigter...

**Polar
is**

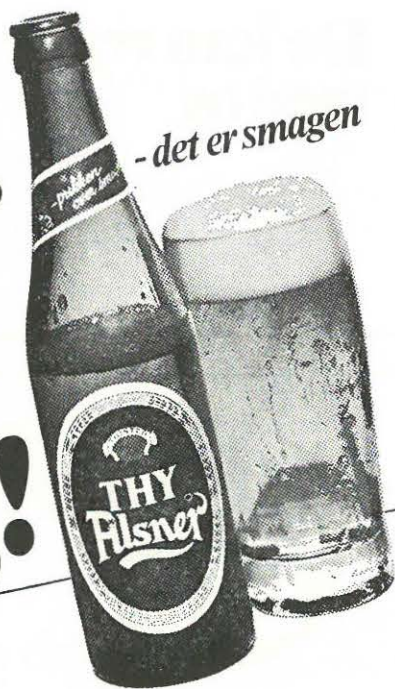
DERES NY
FOTOHANDLER

DAM FOTO

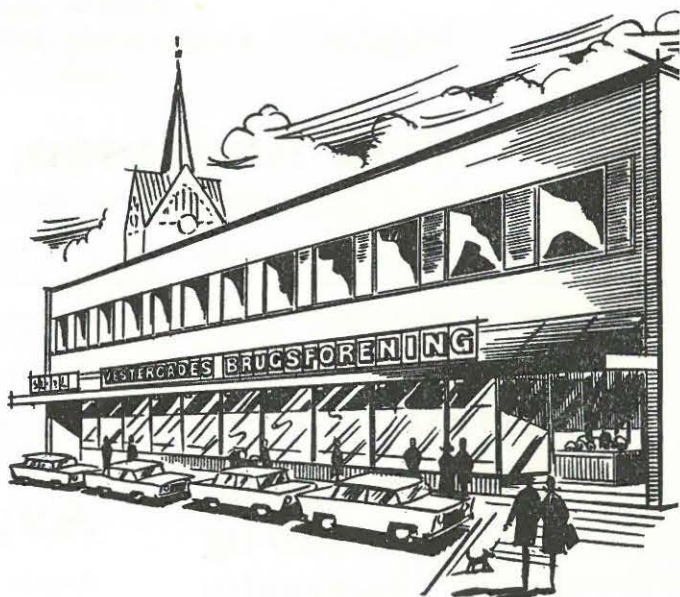
Frederiksgade 8
Telefon 923992
7700 Thisted

jeg siger
THY
hver dag!

Vi mødes i

**Vestergades
Brugsforening**

**De kan regne
med os**

Vestergade 20 . Thisted . Telf. (07) 92 05 99

*Der er 125 tøjeksperter i Danmark
i Thisted er det*

BEKLÆDINGS MAGASIN · THISTED · TLF. (07) 92 28 00

Julegaver **Smukke ting**
i stort udvalg finder De *Julegaver*
hos

Brix Andersen, guldsmed

Storegade 10 . Telefon (07) 92 10 02

Sko til alle

**børnesko
damesko og
herresko**

hos

Aage V. Nielsen

Aagade 9 . Thisted

— *bos Busted finder De
byens største udvalg i*

KJOLER FRAKKER

— **kvikke og venlige damer
glæder sig til at vise Dem
alt det nye**

venlig hilsen

BUSTED

*midt på strøget
... stedet hvor man køber kjoler og frakker*

Ella

PEI-MO

KVALITETSDYNER

- åh, hold op!
- så glad ka' man da ikke være
for en ny dyne..?

Jo, netop! – Det bedste er ikke for godt, når det gælder sengetøj. F. eks. en lækker PEI-MO dyne fyldt med dejlige ande- eller gåsedun – den moderne lette dundyne, som opfylder alle krav til velvære. Kort sagt: vil De glæde familien, skulle De kigge ind til SØNDERGAARD og vælge en af vore kvalitetsdeklarerede dyner.

Chr. *Søndergaard*

AMTETS STORE TEXTILHUS

Kr. 12,50